

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горовий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, завідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, завідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, завідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.
Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2012 № 6

ЗМІСТ

Коротко про головне

Виступ Президента України на XIII з'їзді Партії регіонів

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

**Угода про асоціацію України з ЄС:
пауза за півкроку до підписання**

Партійна позиція

А. Потіха, наук. співроб.

**«Батьківщина»: підготовка до виборів,
участь в об'єднаних процесах**

Т. Гранчак, канд. іст. наук, завідділу НБУВ

Чтобы объединиться, нам нужно ...размежеваться?

В об'єктиві – регіон

В. Пальчук, канд. наук з соц. ком., мол. наук. співроб.

Будущие выборы – крымские перспективы в оценках экспертов

А. Худенко, влас. кор.

**Суспільно-політична ситуація у Східних областях України в умовах
підготовки до парламентських виборів**

Актуальна прес-конференція

С. Горова, мол. наук. співроб.

Соціологи про майбутні вибори

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Інноваційні розробки та технології

Альтернативні джерела енергії

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Охорона здоров'я

Наукові видання

Наука і влада

Проблеми інформатизації

О. М. Кобелев, канд. пед. наук, доцент

«Інформаційна аналітика» як дисципліна

для підготовки магістрів з спеціальності

«книгознавство, бібліотекознавство і бібліографознавство»

Коротко про головне

Виступ Президента України на XIII з'їзді Партії регіонів

Шановні делегати та гості з'їзду!

Подія, що сьогодні зібрала нас разом, має непересічне значення для політичного життя країни. Поставлено крапку в об'єднанні політичних сил, що сьогодні стоять на позиціях модернізації всіх сфер життя українського суспільства.

Сьогодні країна увійшла в період глибоких трансформацій. Вони вимагають поєднання зусиль не тільки політичних партій, але і всього українського суспільства.

Дуже скоро нам доведеться пройти через серйозне випробування парламентськими виборами. Вибори – це завжди боротьба. Але ми пам'ятаємо, чим закінчується боротьба як кажуть, «без правил». Тому закликаю вас не підтримувати політичних спекуляцій на проблемах, що розколюють суспільство. Наше спільне завдання в цьому процесі – зберегти суспільну стабільність у країні.

На тлі спроб розхитати ситуацію тільки перемога конструктивних, відповідальних політичних сил надасть країні необхідного імпульсу для подальшого розвитку.

Дорогі друзі!

Позаду два роки напруженої роботи. Перемога на президентських виборах – це наш спільний успіх. Але це і наша спільна відповідальність перед народом України за результативність і ефективність нашої політики.

Ми починали в дуже непростих умовах. Коротко. В економіці – суцільне падіння та очікування катастрофи. Україна опинилась серед аутсайдерів світової кризи. Через зрадницьку газову угоду 2009 року наша держава балансувала на межі банкрутства. Це зачепило всі українські підприємства, кожна родину. Дефолт із страшної казки поступово перетворювався на страшну перспективу.

У політиці – розбрат і протистояння. Безлад у системі державного управління. У соціальній сфері – панування демагогії та безвідповідальності. Щоб приховати свою нездарність, наші попередники перетворили політичне життя країни на нескінченну барикадну баталію.

Суспільство перебувало в стані розчарування і розгубленості. Державну політику замінили піар-кампанії, що приховували шалений розквіт корупції.

У гуманітарній сфері – пусті обіцянки та прожекти, що ніхто не забезпечував реальними справами. Навіть унікальний за значенням для України проект – європейський чемпіонат по футболу – був на межі зриву. І лише неймовірними зусиллями ми зберегли цей шанс – відкриття України всьому світу.

Цей безлад у країні відбувався в умовах системної глобальної кризи. Вона

охопила не лише фінансово-економічну систему, але й міжнародні відносини, духовну сферу життя багатьох країн і народів.

Але криза також показала: без змін Україна не виживе. Проведення цих перетворень суспільство доручило нам з вами.

Ми зупинили розбрат і безвідповідальність. 2010 рік показав, хто на що здатний. У 2011 році ми закріпили економічні і соціальні показники. Наш обов'язок в 2012 році – зберегти громадянський мир, стабільність розвитку. Продовжити курс на модернізацію країни.

А головне – зберегти і зміцнити віру суспільства в успіх, забезпечити підтримку державної політики та довіру до влади, відродити ідеали реального, практичного гуманізму в нашому повсякденному житті.

Шановні колеги!

Добре розумію, що на адресу влади і Партії регіонів, що сьогодні представлена на всіх рівнях центральної та місцевої влади, лунає чимало претензій та критики. Будемо чесними: у суспільстві посилюються сумніви щодо правильності наших дій.

На превеликий жаль, зміни відбуваються надто повільно. Рішення впроваджуються з великими труднощами. А в таких питаннях як подолання корупції, розвитку економічних свобод часто стикаються навіть із прямим спротивом з боку корумпованої бюрократії.

Але я глибоко переконаний: ми обрали вірний шлях і в жодному разі не будемо зупинятись. Стрижнем нашої політики є курс на модернізацію країни. Ця стратегія ретельно прорахована на роки вперед. В її основі: твереза оцінка наших інтересів, потенціалу, ресурсів та позицій у світі.

Головна політична передумова для впровадження курсу на модернізацію – ефективна, дієва влада та стабільна ситуація в країні. Сьогодні ми це маємо.

Після руйнівної п'ятирічки вперше запрацювали «в одній упряжці» Президент, Уряд і Парламент. Припинення політичної війни, що тривала попередні роки, чітко проявило сутність так званої опозиції, її ідеологічну та політичну порожність. Антикризові дії та економічні реформи дозволили нам стабілізувати економіку, оздоровити державні фінанси і відновити економічне зростання.

За минулий рік ВВП зріс на 5,2 %. Це означає, що українська економіка зростала майже на 30 % швидше за загальносвітовий показник. За динамікою зростання ВВП у минулому році ми більш ніж втричі перевершили показники розвинутих країн.

У минулому році ми вийшли з інвестиційної кризи. Капіталовкладення в основний капітал за три квартали минулого року зросли на 21 %. Прямих іноземних інвестицій за цей самий період отримано у півтора раза більше, ніж торік.

Нам вдалося стабілізувати і взяти під контроль зростання цін на внутрішньому ринку. Торік показник інфляції був рекордно низький – 4,6 %. Послідовно відновлюється кредитна активність банків. Залишається стабільним курс гривні.

Хочу ще раз підкреслити: у сучасному кризовому світі лише реформи та випереджальна модернізація дозволяють рухатися швидше «кризових хвиль».

І показники, що характеризують сучасний стан української економіки, – ще одне реальне свідчення ефективності обраного курсу. За два роки ми впровадили цілий комплекс важливих економічних рішень – у бюджетно-фінансовій та податковій сферах, у питаннях дерегуляції та розвитку бізнесу.

Розумію, що вітчизняному підприємцю поки що незвично працювати, як кажуть, без «тіні». Інерція недовіри, помножена на тиск корумпованого чиновництва, стримує свободу та ініціативність.

Але крок за кроком ми ці перешкоди подолаємо.

Вперше в історії держава почала впроваджувати національні проекти розвитку в різних сферах: від сучасних технологій у галузі енергетики до сільського господарства та розвитку міст.

У деяких регіонах вже запрацювали пілотні проекти в галузі медицини. Крок за кроком ми будуюмо і будемо будувати сучасну, високоорганізовану і ефективну систему охорони здоров'я. Її основними характеристиками стане розвинена система профілактики та попередження захворювань, доступна первинна допомога, з гарантованими послугами найбільш вразливим верствам населення.

Готуються комплексні зміни в системі освіти. Уроки пройденого свідчать: модернізація освіти може відбутися лише за умови залучення всього освітянського потенціалу. Ця свята справа має стати своєрідним «кроком у майбутнє» для всієї країни. Адже мова йде про навчання та виховання наших дітей, майбутнього покоління громадян України. Розвитку та підтримки потребує вся національна навчально-виховна інфраструктура – від дитячого садка до університету. Але це – тільки частина нової гуманітарної політики.

Найближчим часом стане реальністю Національна мережа електронних бібліотек та система електронного урядування.

Слово «нова» стало концентрованим виразом нашого підходу до розробки інфраструктури, аграрної, енергетичної, безпекової політики.

Нова регіональна політика, спрямована на посилення ролі місцевого самоврядування та скорочення бюрократичних обмежень, дала потужний імпульс розвитку територій.

Нова позаблокова зовнішня політика, курс на європейську інтеграцію та нарощування потенціалу стратегічного партнерства, дозволили нам забезпечити «периметр безпеки та співробітництва».

На часі розробка нової промислової політики, що має забезпечити повернення Україні статусу індустріально-розвиненої, високотехнологічної країни.

Розвиток реального сектору національної економіки, збереження та нарощування промислового, науково-технічного потенціалу – це головна умова остаточного подолання кризи. Ми не живемо в казковому світі, і добре це розуміємо. Для цього потрібен час і наполеглива, злагоджена праця.

Це єдиний шлях до економічного лідерства в сучасному світі.

Шановні колеги!

Ми стали на шлях глибоких перетворень. Їх мета – оздоровлення української економіки, держави та суспільства. Це нелегкий і дуже болючий процес. Підтримати традиційні галузі та ринки в умовах кризи і одночасно знайти ресурси для розвитку нових сучасних виробництв. Докорінно оновити систему державного управління. І таким чином – утримати під контролем процеси в державі. Привернути до України стратегічні інвестиції. Але і зберегти незалежність, і наше право самостійно визначати власну долю.

Дуже часто ці завдання не мають простого рішення.

Хочу висловити щиру вдячність нашим співгромадянам за їх розуміння, підтримку та велике терпіння. Запевнюю – все, що ми робимо, ми робимо для людей. У цьому основний зміст наших реформ, важливою частиною яких має стати нова соціальна політика. Її формула проста – держава через нові соціальні ініціативи, проголошені на розширеному засіданні уряду 7 березня, підтримає всіх, хто потребує допомоги. Попри всі труднощі та негаразди. Ми забезпечимо підтримкою всіх, кому вона потрібна.

Для підприємця – вона полягає у формуванні сприятливих умов розвитку бізнесу та зміцненні економічних свобод, подоланні тиску на бізнес з боку контролюючих структур. Для бюджетного працівника, вчителя, лікаря - у створенні сучасних закладів, гідній заробітній платні. Для працівників підприємств – у цивілізованих умовах праці, легалізації доходів, розвитку страхових послуг, підвищенні заробітної платні, розвитку соціального діалогу. Для митців – у формуванні відкритого гуманітарного простору в країні, розвитку культурних індустрій. Для військовослужбовців – у суттєвому покращанні їх матеріального стану через проведення ефективної реформи безпекового сектору.

Особливої уваги та підтримки потребують найбільш вразливі верстви населення – пенсіонери, інваліди, ветерани праці, багатодітні сім'ї. Моя вимога чітка і однозначна – люди не повинні потерпати від реформ. Саме на це спрямовані нові соціальні ініціативи. Тому я дав доручення відновити справедливість у нарахуванні пенсій тим, хто вийшов на пенсію 5–10 років тому і раніше – до початку пенсійної реформи.

Допомогу повинні отримати насамперед найбідніші. Тому передбачається розширити державні програми підтримки інвалідам, учасникам війни, малозабезпеченим сім'ям з дітьми.

Держава повинна повертати свої борги. Для цього запропоновано нову, дієздатну, неінфляційну схему компенсації втрачених заощаджень вкладникам Ощадбанку СРСР. Ми зможемо реалізувати ту ініціативу, що оголосила, проте не виконала попередня влада.

Ми будуюмо державу, що служить людям. Тому вимагатиму від обласних, районних державних адміністрацій тримати на особливому контролі забезпечення належною соціальною підтримкою усіх, хто цього потребує.

Держава повинна дбати про міць сім'ї – основу здорового суспільства. Я дав доручення спрямувати на реалізацію державної програми іпотечного

кредитування житлового будівництва за доступними для громадян відсотковими ставками.

Це лише перші кроки нової соціальної політики, що змінить підходи до соціальних видатків бюджету, перетворить їх на інвестиції у розвиток та модернізацію економіки та суспільства.

Звертаюсь до кожного з делегатів з'їзду з вимогою: нова соціальна політика потребує серйозної політико-ідеологічної підтримки.

Дорогі друзі, колеги!

Восени 2012 року виборці визначать новий склад парламенту України. Це дуже відповідальний іспит для всіх нас. Від того, як пройдуть ці вибори, великою мірою залежатиме внутрішня соціальна стабільність, курс на модернізацію і зовнішній імідж нашої країни у світі.

Тому, як глава держави і гарант дотримання Конституції, я вимагаю – вибори мають пройти в чесній боротьбі, згідно з буквою і духом виборчого законодавства з додержанням принципів демократії та рівності участі у виборчому процесі.

Хочу нагадати, що новий закон про вибори до Верховної Ради став для всіх нас прикладом широкого політичного компромісу та порозуміння. Перекоаний, що і самі виборчі процедури будуть, безумовно, додержані.

Другий важливий акцент. Виборча кампанія має бути організована як широкий діалог політиків та виборців. Його завданням стане пошук широкого соціального консенсусу щодо шляхів розвитку України. У партій, кандидатів в депутати буде чудовий шанс взяти участь у цьому діалозі.

Я вірю у вас. Довіряю вам.

Перекоаний у тому, що спільними зусиллями ми будемо постійно покращувати життя людей, будувати ефективну конкурентноздатну економіку.

Тож, єднаємось!

З любов'ю, з вірою у власні сили ми разом будемо будувати нашу сильну державу Україну!

Дякую за увагу.

*(Офіційне інтернет-представництво Президента України
(<http://www.president.gov.ua>). – 2012. – 17.03).*

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Угода про асоціацію України з ЄС: пауза за півкроку до підписання

Політичний діалог між Україною і Євросоюзом щодо угоди про асоціацію

триває з 2007 р. У його рамках відносини України та Євросоюзу розбудовуються навколо порядку денного політичної асоціації зі створенням поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі та виконанням українською стороною зобов'язань за Планом з лібералізації візового режиму з ЄС. Як відомо, 19 грудня 2011 р. на саміті Україна – ЄС у Києві було оголошено про завершення переговорів щодо угоди про асоціацію, проте її парафування не відбулося.

Президент Ради ЄС Г. ван Ромпей на саміті в Києві заявив, що європейська сторона хотіла б підписати угоду з Україною «якомога швидше», однак поставив підписання угоди про асоціацію в залежність від «внутрішніх політичних подій в Україні». Зокрема, стурбованість ЄС пов'язана з певною заполітизованістю судової системи в Україні, доказом чого «є справа Тимошенко». Також для ЄС важливі свобода слова й свобода зборів, у зв'язку з чим Україні дуже важливо провести майбутні парламентські вибори «відповідно до демократичних стандартів».

Подальшу співпрацю України та ЄС неодноразово ставили в залежність від розвитку справ українських экс-урядовців – Ю. Тимошенко та Ю. Луценка – й інші європейські політики. Посол Великої Британії в Україні Л. Тернер, зокрема, заявив, що країни ЄС не допустять підписання угоди про асоціацію з Україною, поки лідери опозиції залишаються ув'язненими й не зможуть займатись політикою.

26 січня Парламентська асамблея Ради Європи схвалила резолюцію щодо України, в якій, зокрема, рекомендувала українській владі зняти обвинувачення в перевищенні влади й зловживанні владою з колишніх вищих чиновників і забезпечити їхню участь у виборах Верховної Ради. У резолюції ПАРЕ також рекомендує внести зміни до ст. 364 і 365 Кримінального кодексу та привести їх у відповідність до стандартів Ради Європи.

Справа проти Ю.Тимошенко й надалі впливатиме на позицію ЄС щодо підписання та ратифікації з Україною угоди про асоціацію за будь-якого результату майбутніх парламентських виборів, відзначила експерт Європейського політичного центру А.Пол у своїй статті «Підписувати чи не підписувати – це питання України та ЄС», опублікованій у Брюсселі 13 лютого. «Справа Тимошенко й надалі впливатиме на підхід ЄС до України, навіть якщо вибори й буде визнано відповідними міжнародним стандартам. Це буде особливо очевидно в разі перемоги Партії регіонів», – вважає експерт.

Водночас вона переконана, що угода про асоціацію має шанси на підписання, але «можуть бути складнощі щодо ратифікації документа всіма країнами-членами». «Зокрема, Німеччина, в якій є історія перегляду відносин з Україною через призму Москви, може зробити звільнення Тимошенко умовою ратифікації», – аргументує експерт.

А. Пол також розглянула сценарій, при якому Ю. Тимошенко не зможе взяти участі в парламентських виборах. «Є ще ймовірність, що Тимошенко звільнять, можливо, у зв'язку зі станом здоров'я. Проте в разі такого

сценарію, найімовірніше, вона не зможе брати участь у виборах», – вважає вона. При цьому А.Пол переконана, що ЄС відмовиться підписувати угоду про асоціацію, якщо вибори буде визнано сфальсифікованими. «Відповідно до цього сценарію, остаточна угода вкриватиметься пилом доти, доки політична ситуація не зміниться», – вважає експерт. Водночас вона виключає, що в такому разі відносини Києва та Брюсселя зайдуть у глухий кут.

Серед аргументів А.Пол називає європейську політику сусідства, торгівлю, співробітництво у сфері енергетики, транспорту, мобільності та боротьби з організованою злочинністю. «Підписана Україною угода про Енергетичне співтовариство та переговори про безвізовий режим змушуватимуть Київ продовжувати проводити важливі реформи», – зазначає експерт.

При цьому А.Пол упевнена, що «насправді ЄС нічого не втрачає, підписавши угоду про асоціацію з Україною, яка не містить обіцянки членства, й залишаючи кожній окремій країні-члену ЄС вирішувати, коли вони хочуть ратифікувати її».

«Ратифікація може тривати місяці або роки, але, як мінімум, це дасть ЄС корисний інструмент заманювання України, стимулювання процесу реформ і спонукання країни в таких питаннях, як верховенство права та судова реформа. Угода про асоціацію матиме позитивний вплив на бізнес-клімат, створюючи для українських і європейських бізнесменів загальні правила та стандарти», – вважає експерт.

У зв'язку з цим вона нагадала, що частина угоди про асоціацію, яка стосується зони вільної торгівлі, потребує ратифікації тільки Європейським парламентом і Верховною Радою. «Зона вільної торгівлі триматиме Україну на шляху до ЄС, сприятиме бізнесу й допоможе зміцнити позиції проєвропейського табору в уряді та парламенті», – упевнена А.Пол.

На думку аналітика, сьогодні «ЄС і Україна вже на роздоріжжі». «На жаль, через розбіжності між країнами-членами щодо європейських прагнень Києва ЄС ніколи не розробляв чіткої стратегії для країни, вважаючи за краще короткозору політику «двері ні закриті, ні відкриті». У передвиборний період ЄС має розробити більш тонку стратегію. Проте доки ЄС дивитиметься на відносини виключно крізь призму справи Тимошенко, це буде великою помилкою і втратою для обох сторін, що зумовить лише зростання нестабільності та непередбачуваності», – застерігає А. Пол.

Водночас у Євросоюзі закликають В. Януковича не втрачати можливостей, які надає угода про асоціацію. Про це йдеться в спільній заяві Комісара ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Ш.Фюле і голови Комітету Європарламенту з питань закордонних справ Е.Брока.

У документі, зокрема, зазначається, що угода про асоціацію, переговори про яку були нещодавно завершені, забезпечить тісні та міцні відносини між Європейським Союзом та Україною, що базуватимуться на спільних цінностях. При цьому, зазначають Ш.Фюле та Е. Брок, реалізація цієї угоди стане вирішальним кроком на шляху прогресу України до модернізації та процвітання, а також поглиблення відносин між Україною та ЄС.

«Разом з тим, останні політичні події в Україні порушують серйозні питання щодо бажання української влади поважати зобов'язання, закріплені в угоді, особливо в галузі верховенства права та поваги до політичного плюралізму», – йдеться у заяві.

«Тому ми закликаємо українську владу забезпечити повну реалізацію можливостей, створених угодою про асоціацію, та виконання необхідних політичних умов для швидкого підписання та ратифікації угоди», – підкреслюють Ш. Фюле та Е. Брок.

Чергової порції загострення діалог України з ЄС зазнав на тлі вироку екс-міністру внутрішніх справ Ю. Луценку, який призвів до прогнозованої негативної реакції з боку Європи. «Ми розчаровані вироком щодо pana Луценка, який сигналізує про те, що в Україні тривають суди, які не дотримуються міжнародних стандартів щодо справедливого, прозорого й незалежного судового процесу», – йдеться в заяві верховного представника ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки, віце-президента Єврокомісії

К. Ештон і єврокомісара з питань розширення та європейської політики сусідства Ш. Фюле.

У зв'язку з цим європейські високопосадовці нагадали про грудневий саміт Україна – ЄС, на якому було зроблено заяву, що повага до верховенства права буде мати «вирішальне значення для швидкості політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС».

Неприємним моментом у двосторонніх відносинах між Києвом і Брюсселем став також дипломатичний конфлікт, пов'язаний з послом ЄС в Україні Ж. М. Тейшейрою. Як відомо, 28 лютого у МЗС України заявили, що «із зростаючим здивуванням спостерігають за публічними висловлюваннями посла ЄС в Україні, які з кожним місяцем дедалі менше відповідають тому, що за усталеними в міжнародному спілкуванні традиціями можуть собі дозволити дипломати».

«Від ситуації навколо майбутніх виборів мера міста Києва до стану інвестиційного клімату в Україні – все те, що зазвичай є предметом обговорення українських громадян, політиків та експертів, регулярно стає приводом для коментарів та оцінок людини, до чийх офіційних функцій входить представляти дипломатичні інтереси інтеграційного об'єднання іноземних держав.

Питання навіть не лише в тональності висловлювання посла Ж. М.Тейшери, а в тому, що той, хто був направлений в Україну як дипломат, і саме в такій якості сприймається і в Брюсселі, і в Києві, самочинно прагне перетворитися фактично на учасника українських внутрішньополітичних процесів та публічного дискурсу. Ми б спокійно й навіть з радістю спостерігали за «українізацією» pana Тейшери, якби його політологічні оцінки та судження сприймалися українськими громадянами та ЗМІ як його особиста думка, а не офіційна позиція 27 країн-членів Європейського Союзу», – йшлося в коментарі департаменту інформаційної політики МЗС України щодо публічної діяльності посла ЄС в Україні.

У відповідь на офіційному сайті Представництва Європейського Союзу в Україні з'явилася реакція М.Кочіянич, речниці верховного представника ЄС К. Ештон, на заяву МЗС України щодо голови Представництва ЄС в Україні Ж. М. Тейшери. «Із превеликим розчаруванням ми взяли до уваги коментарі департаменту інформаційної політики Міністерства закордонних справ України стосовно голови Представництва Європейського Союзу в Україні, Жозе Мануеля Пінту Тейшери. Ці зауваження є невиправданим та необґрунтованим нападом на людську порядність та професіоналізм посла Пінту Тейшери. Ми категорично відхиляємо їх», – йдеться в заяві М.Кочіянич.

Водночас речниця К.Ештон наголосила: «Посол Пінту Тейшера і надалі має цілковиту довіру Європейського Союзу та підтримку верховного представника ЄС із зовнішніх справ та політики безпеки – віце-президента Європейської комісії Кетрін Ештон та Європейської служби зовнішньої дії».

Директор Агентства моделювання ситуацій В.Бала вважає, що МЗС спровокувало ситуацію, яка аж ніяк не сприятиме кращим відносинам між Україною та Євросоюзом. «У цій ситуації дипломати як з одного, так і з іншого боку дещо перейшли межу, яку вони не мали б перетинати у своїй професійній діяльності. Хоча, за великим рахунком, нічого такого надзвичайного Тейшейра не сказав. Лише зайняв більш чітку позицію з тих кроків, які очікував від України Європейський Союз. Безумовно, з боку української влади було неправильне реагування. Можливо також, що і більш чіткі меседжі Тейшейри суперечать певним правилам», – припускає експерт.

Водночас заступник директора Центру Разумкова В.Чалий переконаний, що принципи дипломатичної роботи у випадку з Тейшейрою були порушені. У МЗС є інші механізми – менш публічні – для того, щоб висловити претензії ще до того, як переносити конфлікт у площину загального обговорення.

Утім, ці локальні, але показові як для актуального стану справ диспути поки що не мають глобального впливу на відносини Україна-ЄС, які, незважаючи на зовнішньо активну політичну «метушню» на сьогодні перейшли в режим паузи. Як заявив Єврокомісар з питань розширення та європейської політики сусідства Ш.Фюле, сьогодні Україна і ЄС перебувають у «критичній точці своїх відносин». «Без сумніву, на шляху до нашого майбутнього залишається чимало труднощів та проблем. Цей рік стане визначальним, і Україна повинна зробити багато кроків, аби полегшити цю подорож», – заявив Єврокомісар 27 лютого в Брюсселі на Міжнародній конференції «Відносини Україна – ЄС: шлях уперед».

Проблематика дискусії цього політико-експертного форуму акцентувалася, переважно, на стані та перспективах відносин між Україною і Євросоюзом. Звичайно ж, з урахуванням внутрішньополітичної ситуації в країні напередодні парламентських виборів, а також у контексті процесів парафування та імовірного підписання й ратифікації в майбутньому угоди про асоціацію між Україною і ЄС.

Актуальна політична позиція Європейського Союзу щодо України була узагальнена та оприлюднена у виступах та коментарях Єврокомісара Ш.

Фюле. При цьому, слід підкреслити, він представив офіційну думку, погоджену на рівні керівних інституцій ЄС і визначену як черговий сигнал до керівництва Української держави та українського громадянського суспільства.

Як оптимістично заявив Ш.Фюле, європейська сторона сподівається на парафування угоди про асоціацію до кінця березня із можливою перспективою її підписання восени. Очевидно, на це можна сподіватися лише після «проведення чесних, вільних та демократичних виборів до Верховної Ради за участю усіх представників опозиції», на чому перманентно наголошує ЄС. Задля цього, вкотре вказує офіційний Брюссель, Україна має продемонструвати прагнення до зміцнення демократії, забезпечення прав людини та верховенства права. І саме від поваги до таких цінностей залежатимуть часові межі укладання угоди про асоціацію.

Обґрунтовуючи критичність значення цього року для майбутнього відносин Україна – ЄС, Ш.Фюле відзначив чотири чинники:

по-перше, проведення виборів до Верховної Ради України, що мають стати «випробуванням на життєздатність» демократії в Україні. Тут йдеться не лише про формальне забезпечення законності процедури голосування, але й свободи слова, зібрань із одночасною можливістю для всіх опозиційних лідерів взяти участь у виборчій кампанії;

по-друге, в ЄС очікують початку та позитивних результатів конституційної реформи в Україні. Цей процес має охопити широке коло політичних сил, урядовців, отримати підтримку серед суспільства, що забезпечить дієвість та сталість конституційних рішень;

по-третє, Євросоюз вказує на вагомість для України (у контексті демонстрації можливостей, створення позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій) проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-2012;

по-четверте, після остаточного опрацювання на політичному й технічному рівнях угода про асоціацію зі створенням ЗВТ повинна бути оприлюднена для широкого загалу з метою демонстрації переваг від її укладання та утвердження спільних цінностей. На переконання Єврокомісара Ш.Фюле, це також надасть додаткового стратегічного поштовху та сенсу в поглибленні двосторонніх відносин, стане позитивним прикладом для інших учасників Східного партнерства.

З метою реалізації вищезазначених цілей Євросоюз визначає перед українською стороною кілька пріоритетних сфер, напрямів діяльності та висловлює сподівання на їх практичне втілення в життя.

Перший крок пов'язаний з визнанням наявних системних вад у сфері судочинства, що стало очевидним у процесі розгляду низки кримінальних справ, і не лише щодо Ю.Тимошенко. На переконання європейської сторони, вирок Ю.Луценку 27 лютого став черговим доказом існування системних проблем у судовій гілці влади. ЄС наполегливо рекомендує українському керівництву залучати широке коло експертів для проведення реформи судочинства з метою уникнення вибіркового правосуддя.

По-друге, Європа вказує на нагальну необхідність у проведенні реформ, спрямованих на утвердження верховенства права. Йдеться про вдосконалення законодавства із забезпечення свободи слова, свободи зібрань, діяльності неурядових організацій. Окремо наголошується на внесенні поправок до законів про судоустрій та статус суддів у відповідності до рекомендацій та вимог Ради Європи.

Наступним пріоритетом визначено проведення конституційної реформи в тісній співпраці консультативного характеру з Венеціанською комісією. Також вітається утворення єдиного органу, який опікувався би реформою та гарантував би відкритий і незалежний конституційний процес. При цьому Євросоюз підкреслює важливість залучення всіх представників українського суспільства, конструктивної участі в цьому процесі опозиції та підтримки нею ухвалених рішень.

Далі Києву пропонують розблокувати два важливі джерела зовнішньої фінансової допомоги. Йдеться про приведення у відповідність до стандартів ЄС закону про державну службу України. Через невиконання цієї вимоги українська сторона може втратити 70 млн євро допомоги від ЄС, що були передбачені у 2011 р. на проведення адміністративної реформи.

Другий аспект пов'язаний з призупиненням з боку Єврокомісії програми щодо прямої бюджетної допомоги Україні у зв'язку з неефективністю системи управління фінансами державного бюджету. Невжиття заходів у цій сфері може призвести до втрати близько 167 млн євро допомоги від ЄС у нинішньому році, попереджає Єврокомісія.

Останнім актуальним питанням, що, на думку європейських партнерів, необхідно вирішити Україні у 2012 р., є завершення дискусії з Росією щодо ціноутворення на природний газ. «Європейська сторона підтримує ці намагання України та готова виступити третьою стороною в переговорах з РФ і долучитися до створення тристороннього консорціуму з управління та модернізації української ГТС», – заявив Ш. Фюле, власне, вкотре оприлюднивши офіційну позицію Єврокомісії з цього питання.

Водночас ЄС неухильно нагадує про критичну важливість того, що будь-які газові домовленості з Росією повинні гарантувати з боку України дотримання зобов'язань у межах участі в Енергетичному співтоваристві. «Це є не лише невід'ємною складовою угоди про асоціацію, але й важливим чинником забезпечення енергетичної безпеки та незалежності країни», – переконані в Євросоюзі.

У свою чергу перший віце-прем'єр-міністр В. Хорошковський, виступаючи на конференції «Україна – ЄС: шлях вперед», заявив, що хоче «перезавантажити» відносини України з ЄС. «Ми маємо повернути відносини з ЄС на правильний шлях. І я думаю, на швидкий шлях... Таким чином, я би сказав, що нам потрібно «перезавантажити» відносини між Україною та ЄС», – сказав перший віце-прем'єр.

В. Хорошковський зазначив, що бачить три основних пункти на порядку денному відносин Україна – ЄС. Першим з них В. Хорошковський назвав проведення чесних і вільних парламентських виборів в Україні восени цього

року, другим – проведення дієвих та ефективних реформ, у тому числі, з метою поліпшення бізнес-клімату. Третім пунктом перший віце-прем'єр назвав продовження курсу на євроінтеграцію України. При цьому В.Хорошковський наголосив, що всі ці пункти не можуть бути реалізовані один без одного.

Тим часом у Єврокомісії запевнили, що жорстка позиція Брюсселя не змінилася, незважаючи на оптимізм заяв Ш. Фюле. «Ми хочемо підписати і ратифікувати угоду про асоціацію якомога швидше, але політичні обставини визначають, коли це стане можливим, – заявив офіційний представник Єврокомісії П.Стано. – Вибіркове правосуддя залишається одним з головних підстав для стурбованості як комісара Фюле, так і країн-членів ЄС».

Європейські експерти також не вірять у можливість того, що в нинішній ситуації – після винесення обвинувального вироку Ю.Луценку – ЄС відступить від колишніх вимог. «У Євросоюзі є люди, зокрема і впливові, охочі підписати договір навіть у нинішній ситуації. Важко сказати, що зміниться через півроку, але сьогодні поки що годі уявити, що країни-члени домовляться про підписання, якщо в Україні залишаться політв'язні», – заявила експерт брюссельського Карнегі-центру О.Шумило-Тапіола.

Схожої думки дотримується директор Європейсько-української бізнес-ради Д.Вілсон. «У ЄС кажуть, що український уряд повинен впоратися з вадами судової системи. Неможлива ситуація, щоб Єврокомісія передала країнам-членам і Європарламенту на ратифікацію угоду про асоціацію, перш ніж ця умова буде виконана», – заявив Д.Вілсон.

Угода про асоціацію між Україною і ЄС може бути підписана у 2012 р., але лише за умови, якщо екс-прем'єра Ю.Тимошенко звільнять з в'язниці, заявив посол Німеччини в Україні Ганс-Юрген Гаймзет. За словами посла, швидкість, з якою Україна рухається на шляху інтеграції, залежить від неї самої. «Під час зустрічі на вищому рівні у грудні йшлося про те, що підписання договору про Асоціацію можливе тоді, коли політичні умови, які цьому заважають, будуть усунені», – заявив Ганс-Юрген Гаймзет.

Відповідаючи на питання, чи можливо укласти угоду про асоціацію з ЄС уже цього року, посол сказав: «Все можливо. Але було ясно сказано, за яких умов. Я не розраховую на підписання, якщо пані Тимошенко і надалі буде залишатися у в'язниці».

За його словами, важливим у переговорах між Україною і ЄС є також питання безвізового режиму. Існує відповідний план дій, над яким працює уряд України. «Є прогрес за деякими напрямками, наприклад, у питаннях еміграції та реадмісії. Не такими обнадійливими є результати, пов'язані з надійністю документообігу, біометрією і боротьбою з корупцією», – заявив посол.

Міністр закордонних справ Швеції К.Більдт також погодився з тим, що підписання документа можливе тільки в умовах, якщо ситуація в Україні зміниться, інакше це було б «самогубною місією – спробувати провести угоду про асоціацію через національні парламенти».

«Це – не буде працювати, це – реальність. Ми стали більш чутливими

щодо критеріїв зараз, ніж у минулому, і я думаю, що це добре. Європейська інтеграція – це великий механізм для того, щоб трансформувати й реформувати країну», – підкреслив він. К.Більдт також упевнений у тому, що якщо ситуація в Україні не зміниться, то документ підписаний не буде.

Після низки заяв єврочиновників та резолюцій ПАРЄ, що стосуються справ Ю. Тимошенко і Ю. Луценка, нове, чітке і недвозначне попередження українській владі прозвучало у відкритому листі міністрів закордонних справ п'яти європейських держав.

Брюссель і Київ зайшли в глухий кут у питанні асоціації, оскільки підписання та ратифікація відповідної угоди «фактично заблоковані в результаті дій України», йдеться в спільній статті міністрів закордонних справ Швеції, Великої Британії, Чехії, Польщі та Німеччини під назвою «Сповзання України», яка була опублікована 4 березня в газеті The New York Times.

«Сьогодні ми зайшли в глухий кут у процесі асоціації. У той час як переговори за угодою про асоціацію були успішно завершені в грудні 2011 р., подальший шлях – через підписання та ратифікацію цієї угоди – фактично заблокований діями України. Причина проста: події останніх двох років в Україні змушують нас поставити під сумнів прихильність Києва фундаментальним цінностям, які передбачені як угодою, так і нашими відносинами в ширшому змісті», – сказано в статті, написаній до п'ятої річниці початку переговорів Брюсселя і Києва щодо угоди.

Міністри зазначають, що після перемоги Президента В.Януковича на виборах у 2010 р. Україна прийняла амбіційну програму реформ, спрямованих, головним чином, на стимулювання економічного зростання, пом'якшення наслідків фінансової кризи та встановлення в країні курсу до зміцнення зв'язків з ЄС. Однак, на думку міністрів, стурбованість викликає нинішній стан демократії в Україні.

«Демократія, права людини й верховенство закону є цінностями, що лежать в основі угоди про асоціацію, і Україна вже взяла на себе зобов'язання щодо них у межах ОБСЄ, Ради Європи, а також перед ЄС. Таким чином, було б справедливо сказати, що угода про асоціацію була ув'язнена, і українське керівництво тримає ключ», – зазначається в статті.

За словами К. Більдта, В. Хейга, К. Шварценберга, Р. Сікорського і Г. Вестервелле, сторони вже «мали б святкувати з приводу підписаної і ратифікованої угоди і успішної України», але замість цього переходять «на новий етап, що стає занадто довгим і болісним шляхом».

Глави європейських зовнішньополітичних відомств підкреслюють, що не можуть «приховувати зростаюче занепокоєння з приводу стану демократії в Україні». Вони, зокрема, зазначають, що незалежні ЗМІ та громадські організації України повідомляють про тиск з боку влади, а судові процеси над опозиційними політиками, у тому числі Юлією Тимошенко і Юрієм Луценком, «мають ознаки політично мотивованого і вибіркового правосуддя». На думку незалежних експертів, вони були проведені без належного дотримання принципів верховенства права і прав людини,

зауважують міністри. Ці події є несумісними з власним європейським вибором України, зазначають європейські міністри.

Окрема увага у статті приділяється питанню парламентських виборів в Україні в жовтні цього року. «У цей день погляди міжнародного співтовариства будуть спрямовані на Україну, з надією і очікуванням того, що країна не відмовлятиметься від своєї традиції вільних і справедливих виборів. Це враховує забезпечення того, що опозиція матиме змогу брати участь повною мірою», – наголошують міністри. Вони також звертаються до української влади заздалегідь надіслати запрошення до Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ щодо місії спостереження за виборами.

«Народ України – європейці і поділяє європейські цінності. Наша мета – закріплення України в європейській сім'ї, що символічно відображається у підписанні і ратифікації угоди про асоціацію. Ми закликаємо українське керівництво проявити політичну сміливість і мудрість, необхідні для цього», – підкреслюють глави МЗС на завершення статті.

За словами экс-міністра МЗС України В.Огризка, «ця стаття – серйозне попередження: якщо українське керівництво не змінить позицію з ряду питань, з ним ратифікації угоди про членство України в ЄС не буде». На думку экс-міністра це не означає, що двері в Європу зачинені для країни. Ситуація може кардинально змінитися після парламентських виборів. «Схожа ситуація колись була у Словаччині, – нагадує дипломат, – коли на чолі цієї держави стояв політик, який своїми діями суперечив нормам і принципам європейської поведінки. Поки він був при владі – відносини з ЄС були заморожені. Як тільки ситуація змінилася – Словаччина семимильними темпами пройшла всі етапи і незабаром стала членом Європейського Союзу». «Міністри закликають українську владу дотримуватися принципів, за якими і була створена європейська сім'я. Адресат зрозумілий. А як Президент відреагує – покаже час», – відзначає В. Огризко.

Вперше умови підписання названі жорстко. «Дано чіткий сигнал: ратифікація угоди України та ЄС конкретно залежить від справ Тимошенко і Луценка. Якщо опозиціонери будуть у в'язниці – документи не будуть підписані, – сказав заступник директора Центру ім. Разумкова, экс-заступник міністра МЗС України В.Чалий. – Озвучена позиція п'ятірки країн, думки яких у цьому питанні є вирішальними». За словами експерта, дипломати ще сподіваються прийняти Україну в європейську сім'ю. Але ресурс часу обмежений. Між рядків читається криза довіри до українського керівництва. «Я вважаю, час владі дали до Апеляційного суду в справі Луценка», – сказав експерт.

Практично в унісон з виходом вказаної статті, Президент України В.Янукович доручив Прем'єр-міністру України М. Азарову до 2 квітня виконати в установленому порядку заходи щодо парафування тексту угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Про це йдеться в дорученні стосовно розроблення і затвердження плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2012 р.,

розміщеному на офіційному сайті Президента. Міністр закордонних справ К.Грищенко має до 15 березня подати узгоджений зі стороною ЄС консолідований текст угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом українською та англійською мовами.

Крім того, до 2 квітня М. Азаров має забезпечити розроблення й затвердження плану першочергових заходів щодо євроінтеграції на 2012 р.

В. Янукович поставив завдання перед Прем'єром щодо завершення виконання заходів стосовно підготовки і прийняття законодавчих та інших нормативно-правових актів, передбачених Національним планом з виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України.

М. Азаров має провести комплексний аналіз положень проекту угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, які стосуються економічного й секторального співробітництва, створення поглибленої й всеохоплюючої зони вільної торгівлі, на предмет необхідності реформування галузей економіки України, підготовку за результатами аналізу відповідних пропозицій та їхнього урахування при розробленні й перегляді прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України.

Президент доручив підготовку та узгодження з Єврокомісією пропозицій щодо розширення форм і збільшення обсягів залучення Україною допомоги ЄС для імплементації Угоди про асоціацію, опрацювання з ЄС проблемних питань діяльності в Україні інвесторів з держав-членів Євросоюзу, визначення разом з ЄС переліку програм Європейського Співтовариства, у яких доцільною є участь України, та підготовку відповідних меморандумів про взаєморозуміння.

Прем'єр має щоквартально доповідати про виконання пріоритетів Порядку денного асоціації Україна – Європейський Союз.

До 3 травня М. Азаров повинен підготувати та узгодити з Єврокомісією пропозиції щодо потреб України в допомозі Європейського Союзу для забезпечення імплементації положень Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Внести пропозиції щодо розбудови національної системи координації діяльності, спрямованої на імплементацію Угоди про асоціацію, Прем'єр має до 2 липня.

Протягом року М. Азаров повинен забезпечити активізацію роботи з підготовки й реалізації проектів модернізації газотранспортної системи України за підтримки ЄС і міжнародних фінансових організацій.

Серед завдань іншим урядовцям – вжиття заходів щодо завершення переговорів з Євросоюзом стосовно укладення Угоди між Україною та Європейським Союзом про спільний авіаційний простір; розробка й забезпечення виконання плану зовнішньополітичних заходів, спрямованих на одержання підтримки інституцій ЄС і держав-членів ЄС у питанні підписання Угоди про асоціацію; вжиття заходів щодо активізації взаємодії України з учасниками процесу придністровського врегулювання в рамках відновлених офіційних переговорів у форматі «5+2»; проведення заходів щодо підписання Угоди про внесення змін до Угоди між Україною та ЄС про

спрощення оформлення віз і подання в установленому порядку для внесення Президентом України на розгляд Верховної Ради України законопроекту про ратифікацію цієї Угоди; проведення в установленому порядку заходів щодо розвитку співробітництва України з Євросоюзом у рамках спільної політики безпеки й оборони Європейського Союзу, зокрема стосовно розширення участі України в операції ЄС EU Navfor Atalanta.

Що стосується доручення В. Януковича міністру закордонних справ К. Грищенку парафувати Угоду про асоціацію Україна – ЄС до 2 квітня, то цим жестом, на думку В. Чалого, Президент дав зрозуміти, що євроінтеграція, як і раніше, декларується як основний зовнішньополітичний напрям. «Але це технічна процедура, про яку можна було не повідомляти. Проте Президент озвучив це доручення. Можливо, у В. Януковича з'явилося побоювання можливої політичної ізоляції», – вважає експерт-міжнародник.

Тим часом у Кабінеті Міністрів України мають намір створити новий державний орган, відповідальний за євроінтеграцію. Єврокомісія, а також українські експерти схвалили ініціативу Києва. Однак перешкодою для ефективної роботи нового органу може стати втома Євросоюзу від України, а також кадрові та фінансові проблеми, викликані відсутністю підтримки нових проектів з боку Мінфіну, припускають ЗМІ.

Керівником нової державної структури, яка займається європейською інтеграцією України, буде В. Філіпчук, який обіймає сьогодні посаду голови департаменту політики та безпеки Міністерства закордонних справ. За його словами, нова держструктура буде сформована на базі існуючого департаменту європейської інтеграції (ДЕІ) секретаріату Кабінету Міністрів. «Після призначення В. Хорошковського першим віце-прем'єром він ініціював збільшення штату департаменту з 13 до 30 осіб. Перший віце-прем'єр звернувся до МЗС з проханням допомогти в його укомплектуванні, і цей процес уже почався», – поінформував В. Філіпчук. Зміну штатного розкладу введено в дію постановою Кабміну № 143 від 27 лютого.

Поки департамент буде працювати в секретаріаті Кабміну, але через кілька місяців буде піднято питання про створення окремого органу в системі виконавчої влади. Чисельність штату буде значно більшою. Відповідно до одного з можливих варіантів, ітиметься про створення Координаційного бюро європейської інтеграції та міжнародного співробітництва, яке займалося б взаємодією не тільки з Євросоюзом, а й з міжнародними фінансовими організаціями.

У період прем'єрства Ю. Тимошенко в Кабміні вже існувало Координаційне бюро європейської та євроатлантичної інтеграції, але воно так і не стало впливовим. У 2010 р. нова влада в кілька разів скоротила його штат, а потім і зовсім ліквідувала.

Колишній керівник Координаційного бюро переконаний, що, якщо Україна має намір дотримуватися європейського вектора, альтернативи створенню повноважного координаційного органу не існує. Його структурне підпорядкування може бути різним – у сусідніх з Україною країнах, які отримали статус члена ЄС, практикувалися варіанти створення окремих

євроінтеграційних міністерств (Румунія), спецорганів зі статусом міністерства (Польща) та підрозділів в апараті уряду (Словаччина).

Київ повідомив Брюсселю про свої плани щодо створення органу поки що неофіційно. «На сьогодні ми не отримали формального повідомлення про назву, структуру або функції можливого нового органу, – заявив офіційний представник Єврокомісії П.Стано. – Але в ЄС, безумовно, вітають кроки, спрямовані на поліпшення координації складного й амбітного євроінтеграційного порядку денного в Україні». П.Стано додав, що ЄС не нав'язує Києву ту чи іншу модель організації координаційної структури.

Натомість представники Європейського Союзу знову заявили, що ЄС не зможе просунути в справі укладення Угоди про асоціацію з Україною, якщо влада України не змінить свого ставлення до справи колишнього Прем'єр-міністра Ю. Тимошенко.

Верховний представник ЄС із закордонних справ К.Аштон під час зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів Євросоюзу та Східного партнерства ЄС, яка відбулася 5 березня в Празі, нагадала, що в ЄС уже чітко давали знати владі України, що «за європейськими стандартами до Ю. Тимошенко поставилися неналежним чином».

За її словами, ЄС закликає Україну «не тільки зрозуміти це», а й виправити становище, «використовуючи стандарти міжнародного правосуддя», і продовжуватиме закликати до цього й далі. «Ми хочемо Угоду про асоціацію, але усвідомлюємо, що політичні структури, які діють в Європі, захочуть побачити просування в цьому питанні», – додала вона.

Міністр закордонних справ Польщі Р. Сікорський додав, що його країна теж хотіла б підписання, ратифікації і втілення Угоди про асоціацію України з ЄС, і нагадав, що й сама Ю. Тимошенко хотіла б цього ж незалежно від того, що відбувається з нею. Але, наголосив він, слова К.Аштон відображають тверду позицію деяких країн-членів ЄС, що «об'єктивно цього не станеться, якщо справа Ю. Тимошенко не буде вирішена, і влада України знає це».

На засіданні в Празі міністри закордонних справ Польщі, Словаччини, Угорщини й Чехії, які становлять так звану Вишеградську четвірку, схвалили засади роботи нової ініціативи Східного партнерства Вишеградської четвірки. Ця програма чотирьох держав, уперше запропонована минулого літа, поглиблює аналогічну ініціативу Європейського Союзу Східне партнерство – ЄС і спрямована на підтримку політичних й економічних реформ у шести пострадянських країнах – Україні, Грузії, Молдові, Вірменії, Азербайджані й Білорусі.

Як повідомила прес-служба МЗС України, учасники заходу особливу увагу приділили підготовці Дорожньої карти Східного партнерства, що визначатиме пріоритетні цілі в контексті двосторонніх відносин між ЄС і країнами-партнерами та багатостороннього виміру ініціативи до 2013 р.

К. Грищенко окреслив підходи української сторони щодо змістового наповнення Дорожньої карти та наголосив на важливості зміцнення ролі Східного партнерства як практичного інструменту підтримки реформ у

країнах-партнерах.

Глава МЗС України зазначив, що принцип оновленої європейської політики сусідства має бути, у тому числі, спрямований на підтримку імплементації майбутньої Угоди про асоціацію та виконання Плану дій щодо лібералізації візового режиму між Україною та ЄС.

Міністр закордонних справ України К.Грищенко та представники ЄС під час зустрічі глав зовнішньополітичних відомств країн Вишеградської четвірки, Балтії, Східного партнерства та Данії підтвердили наміри парафувати Угоду про асоціацію до кінця I кварталу поточного року.

Таким чином, незважаючи на значний міжнародний і внутрішньополітичний негативний резонанс навколо ситуації в Україні офіційна позиція Євросоюзу щодо стану та перспектив політичного діалогу з Києвом усе ще залишається дипломатично виваженою, конструктивною й прагматичною. На тлі деяких критичних оцінок увага все ж акцентується на конкретних кроках, які повинна вжити українська влада для поліпшення ситуації. На нинішньому етапі набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС перспективи політичних відносин загалом ставляться в переважну залежність від демократичності та чесності проведення виборів до Верховної Ради України 28 жовтня. Тим часом, можна спрогнозувати, що позитивні оцінки міжнародних спостерігачів щодо виборчого процесу, визнання парламентських виборів чинними та демократичними сприятимуть певному перенесенню уваги міжнародного співтовариства від ситуації навколо ув'язнених представників опозиції та, у перспективі, розблокуванню політичного діалогу між Україною та ЄС.

Партійна позиція

А. Потіха, наук. співроб.

«Батьківщина»: підготовка до виборів, участь в об'єднаних процесах

Опозиція поступово розпочинає підготовку до парламентських виборів. Цей процес буде тривалим і складним. На думку багатьох експертів, заяви опозиціонерів про об'єднання не обов'язково закінчатся так, як би того хотіли лідери опозиції.

Як відомо, ще в січні опозиція нібито домовилася про спільні дії, але остаточних домовленостей немає. Як зазначають експерти, підписана угода про спільні дії об'єднаної опозиції – лише документальне підтвердження намірів опозиції об'єднатися й об'єднаними зусиллями відповісти на виклик діючої влади. Причому не всієї опозиції, а лише її частини, хоча й значної.

Коли в листопаді минулого року Верховна Рада ухвалила новий Закон «Про вибори», багатьох він задовольняв. Зокрема, влада отримала підвищення прохідного бар'єра до 5 %, повернення до пропорційно-

мажоритарної системи, заборону на участь блоків у виборах і таку їй необхідну позитивну реакцію ЄС. Натомість, на думку опозиціонерів, було посилено юридичні запобіжники, які забезпечують уникнення фальсифікацій. Так, у законопроекті заборонили знімати кандидатів до виборів і змінили правила ухвалення рішень дільничними комісіями: замість більшості від кворуму, рішення ухвалюватиме більшість усього складу.

Але в Законі є одна суперечлива норма: дозвіл одночасно балотуватись і за партійним списком, і за мажоритарним округом. Річ у тім, що 1998 р. Конституційний Суд уже визнавав це положення неконституційним. І зразу ж після прийняття Закону розпочалися розмови про можливі сценарії чергової зміни виборчого законодавства. Але на початку цього року прогнози про саме такий сценарій почали визначати політичний порядок денний.

Як зазначають експерти, цьому сприяло кілька важливих змін в основних напрямках розвитку ситуації в країні. По-перше, ув'язнення Ю. Тимошенко, неспроможність опозиціонерів очолити соціальне невдоволення населення та потужний громадський запит на формування альтернативи діючій владі змусили опозиційних політиків розпочати реальні кроки щодо впровадження єдиної лінії на виборах. А усвідомлення політиками, які протистоять владі, що програш на цих виборах для них може закінчитися крахом, змушує їх бути значно більш зговорливими, ніж зазвичай. Проте узгодження кандидатур у мажоритарних округах та можливість для найрейтинговіших опозиціонерів іти і за «мажоритаркою», і за партійним списком створює для влади справжню загрозу програшу навіть у «мажоритарці».

По-друге, у влади з'явився легальний привід для зміни закону. У січні цього року ПАРЕ порекомендувала українській владі зменшити прохідний бар'єр та скасувати заборону на участь блоків партій у виборах ще до проведення наступних парламентських виборів.

По-третє, соціологи фіксують втрату Партією регіонів першої позиції в передвиборних рейтингах. І це в ситуації, коли влада перебуває у виключно сприятливих інформаційних умовах. Така ситуація «регіоналів» не може їх не турбувати.

Безумовно, у нових умовах найоптимальнішим сценарієм для влади є перенесення виборів на 2015 р., про що час від часу зазначають експерти. Але такий розвиток подій є одночасно і найнебезпечнішим для влади, оскільки може мати одразу два катастрофічні для неї наслідки – жорстку реакцію Заходу (до запровадження санкцій) та соціально-політичний вибух у країні.

Отже, на думку експертів, сьогодні для влади питання, міняти чи не міняти закон, риторичне. Вочевидь, спусковим механізмом для запровадження процесу змін стане рішення Конституційного Суду щодо норми про подвійне балотування. Найімовірніше, Верховна Рада не лише закріпить рішення КС, а й дасть змогу виборчим комісіям знімати кандидатів до виборів. Можливо, влада піде навіть на дозвіл брати участь у виборах блокам та зменшить прохідний бар'єр для партій до 3–4 %. І це навіть не буде такою собі поступкою опозиції, позаяк одразу ж зламає вже досягнуті домовленості в

опозиційному таборі. Лідери маловпливових партій забажають блоків та підвищення свого статусу. Істотно ускладниться процес формування партійних списків – ніхто не бажатиме випробувати долю в округах. На «мажоритарці» опозиція втратить чимало сильних кандидатів.

Як зазначив народний депутат Т. Чорновіл, за день до заяви депутата Верховної Ради від фракції «БЮТ – Батьківщина» Р.Забзалюка про можливий підкуп депутатів у депутатській групі «Реформи заради майбутнього» було зібрано підписи парламентаріїв для внесення в КС відповідного подання. «Ідеться не про особливості саме цього подання, ідеться про те, що це подання має відкрити доріжку до більш глибокої реорганізації й реструктуризації закону про вибори», – зазначив Т.Чорновіл.

Він висловив побоювання, що після рішення КС із цього подання парламент розгляне внесення змін до Закону, зокрема можливість зняття з реєстрації кандидатів у депутати за два попередження. За інформацією ЗМІ, голова Центральної виборчої комісії В.Шаповал також не проти внесення змін до закону про вибори. Він виступає за заборону одночасно балотуватися за одномандатним округом й за партійним списком.

У свою чергу голова правління Комітету виборців О. Черненко припускає, що якщо КС визнає неконституційним це право кандидатів, вибори ВР в жовтні може бути зірвано.

У Партії регіонів заперечують свою причетність до ініціатив щодо зміни виборчого закону. За словами заступника голови фракції ПР В.Колесніченка, фракція Партії регіонів у Верховній Раді не має наміру ініціювати зміни законодавства про вибори парламенту.

Тим часом опозиція активізує свою діяльність. Проблема партії «Батьківщина», яка тривалий час була лідером серед опозиціонерів, – невизначеність з тим, хто очолить виборчий список. Дехто з експертів прогнозує хитромудру комбінацію, як-то А. Яценюк на чолі виборчого списку «Батьківщини».

Таку ж думку озвучив лідер партії «За Україну!» В.Кириленко в ефірі телеканалу ТВі. Коментуючи інформацію про те, що Ю.Тимошенко погодила кандидатуру А. Яценюка на перший номер у списку об'єднаної опозиції на виборах до Верховної Ради у 2012 р., він заявив: «Я листа особисто не бачив, хоча переконаний, що такий лист, і не тільки такий, є».

«У будь-якому випадку А. Яценюк і з ним пов'язані опозиціонери є найбільші за рейтингом. І цілком слушно, якщо він очолить список об'єднаної опозиції», – вважає В.Кириленко. За його словами, у будь-якому випадку можна погодити всі питання, які мають такий відтінок делікатності, і щодо лідерства, і щодо оперативного керування кампанією, бо головне – це досягти результату.

Політолог В.Карасьов переконаний, що экс-прем'єр Ю. Тимошенко згодна на об'єднаний список «Батьківщини» і «Фронту змін» на чолі з А.Яценюком. «Така інформація не є неправдивою, тому що такий варіант опозицією розглядається. Це скоректований і відредагований варіант єдиного списку опозиції, який запропонувала Ю.Тимошенко, але з урахуванням

інтересів А.Яценюка і «Фронту змін»», – зазначив В.Карасьов.

За його словами, ситуація тут розглядається дійсно так, що А.Яценюк може бути № 1 в об'єднаному списку. Потім він може претендувати на крісло Прем'єр-міністра або Президента. «Але оскільки сьогодні Ю. Тимошенко у в'язниці, і вона розуміє, що вийти на свободу їй може забезпечити тільки перемога опозиції на парламентських виборах 2012 р., вона згодна на об'єднаний список «Батьківщини» і «Фронту змін» на чолі з А. Яценюком», – припустив В. Карасьов.

Як інформують ЗМІ, у січні цього року С.Власенко привіз О. Турчинову черговий лист від Ю.Тимошенко з Качанівської колонії. У ньому Ю.Тимошенко звернулася із закликом не просто погодити єдиного опозиційного кандидата на кожен мажоритарний округ, але й створити єдиний виборчий список опозиційних сил.

За словами експертів, станом на початок березня найбільш глибоко інтеграційні переговори відбуваються між «Батьківщиною» і «Фронтом змін». Причому в разі досягнення згоди єдиний список буде формуватися на базі партії «Батьківщина», а очолить його А. Яценюк, тоді як начальником штабу буде О. Турчинов. Представники цього тандему вже повідомили, що обговорювали створення такого політичного союзу на зустрічі опозиціонерів із заступником держсекретаря США Ф. Гордоном на початку лютого поточного року.

Оглядачі вважають імовірною реалізацію такого сценарію: з'їзд «Батьківщини» висуне першим номером Ю.Тимошенко. Це буде зроблено навмисно, всупереч забороні балотуватися засудженим особам. Саме Ю. Тимошенко має позиціонуватися як лідер списку до того моменту, поки через декілька днів чи тижнів Центрвиборчком не відмовить їй у реєстрації. Таким чином, це дасть змогу підсилити сигнал про незаконне засудження Ю. Тимошенко, а також сильніше прив'язати обезголовлену «Батьківщину» до свого ув'язненого лідера.

Також не виключено, що другим номером списку має бути висунутий Ю. Луценко. За словами експертів, це робиться з метою, щоб затвердити за єдиним списком ексклюзив на опозиційність. Ю. Луценко також буде другим номером доти, поки Центрвиборчком не зніме його з виборів. Висунення Ю. Тимошенко й Ю.Луценка першим і другим номерами робиться не лише з піар-метою. Є ще один сценарій, законність якого викликає сумніви. Якщо опозиція переможе, то нова влада планує відновити Ю. Тимошенко й Ю.Луценка у їхніх виборчих правах. І вони, за допомогою судів, пройдуть до парламенту як незаконно недопущені до виборів.

Після висунення Ю. Тимошенко й Ю. Луценка третім номером списку має стати А. Яценюк. Оскільки Ю. Тимошенко й Ю. Луценко будуть зняті з перегонів, саме А.Яценюк має очолити виборчий список «Батьківщини» до парламенту.

На думку експертів, для Ю. Тимошенко існує ризик від об'єднання «Батьківщини» з «Фронтом змін». Її вихід з в'язниці – це питання гіпотетичне та стосується невизначеного майбутнього. А висунення А.

Яценюка першим номером списку «Батьківщини» – це річ конкретна та чітко обмежена в часі літом 2012 р. Таким чином, Ю. Тимошенко ризикує тим, що партія «Батьківщина» попаде під вплив А. Яценюка. Так чи інакше, він отримає вплив на список, на обласні осередки, на загальну касу. На нього працюватиме медіа-інфраструктура «Батьківщини». А Ю. Тимошенко, відповідно, цей контроль над партією втрачатиме.

Разом з тим, як інформують ЗМІ, Ю. Тимошенко дала згоду, щоб єдиний список очолив А.Яценюк, з однією умовою. Як стверджують джерела, вона зажадала, щоб у відповідь лідер «Фронту змін» підтримав її кандидатуру на виборах Президента. Далі цей пункт трансформувався у нову редакцію домовленостей, які нині обговорюються. Зокрема, якщо А. Яценюк унаслідок усунення В.Януковича стає Прем'єр-міністром, то він зобов'язується підтримати Ю.Тимошенко на посаду Президента. Але якщо новим Президентом стає А. Яценюк, він зобов'язується підтримати Ю. Тимошенко на посаду Прем'єр-міністра.

Проте, як зазначають експерти, нещодавно в Києві на зборах керівників обласних осередків «Фронту змін» А.Яценюк поставив на обговорення питання про єдиний список. Чіткої відповіді він не отримав. А. Яценюка зупиняє те, що разом з організаційною структурою «Батьківщини» та титулом діючого лідера опозиції він отримає негативний багаж партії, пов'язаний з одіозними прізвищами, починаючи від Лозинського і закінчуючи Рибаківим.

Крім того, А. Яценюк сумнівається, адже соціологія не дає однозначної відповіді, що його союз із «Батьківщиною» створює плюс: кількість його виборців, що вітають таке об'єднання, менше, ніж кількість виборців Ю. Тимошенко, які прихильно ставляться до ідеї єдиного списку з А. Яценюком. Також невідомо, які рейтинги партій будуть напередодні виборів. Можливо А. Яценюку і непотрібна буде «Батьківщина». Залишається відкритим питання ставлення олігархів, які фінансують «Фронт змін», до такого об'єднання.

Зі свого боку заступник голови «Батьківщини» О. Турчинов наголосив, що процес єднання опозиції не завершений. «Відчуваю, що сьогодні немає жодної реальної опозиційної сили, яка б не відчувала і не розуміла важливості й необхідності об'єднання», – зазначив він.

О. Турчинов також зазначив, що нині ведуться консультації з усіма реальними опозиційними силами з питань об'єднання навколо єдиного партійного списку і списку за мажоритарними округами. «Вірю, що всі реальні опозиційні сили об'єднуються в один потужний кулак, який захистить Україну і відновить у нас і демократію, і європейську перспективу і захистить людей», – підкреслив О.Турчинов.

За інформацією ЗМІ, ВО «Батьківщина» і Народний рух України підписали угоду про висунення єдиних кандидатів у мажоритарних округах і формування єдиного партійного списку для участі в парламентських виборах 2012 р. Відповідний документ подали перший заступник голови партії «Батьківщина» О. Турчинов і голова НРУ Б. Тарасюк. «Ми об'єднуємо і

координуємо наші зусилля під час наступних парламентських виборів, тобто висуваємо одних кандидатів у мажоритарних округах, і головне – підемо на вибори в одному партійному списку. Ми визначили, що це буде список “Батьківщини”», – зазначив О.Турчинов.

За його словами, дві опозиційні сили об’єднують не тільки спільні погляди щодо європейського розвитку країни, а й загальну боротьбу за Україну.

У свою чергу Б.Тарасюк зазначив, що «така угода є реакцією на заклик ув’язненої лідерки опозиції Ю. Тимошенко про об’єднання демократичних сил». Б. Тарасюк також висловив думку, що їхній приклад наслідують й інші партії, що входять до Комітету опору диктатурі, і так само погодяться на складання єдиного демократичного списку опозиції.

Разом з тим він уточнив, що партії об’єднують зусилля на виборах, але зберігають правосуб’єктність. «По-перше, підписавши документ про об’єднання наших зусиль перед парламентськими виборами, ми констатуємо, що зберігаємо правосуб’єктність кожної із партій, – сказав він. – По-друге, не так давно в пресі лунали повідомлення про те, що НРУ зливається або входить в “Батьківщину”. Я хочу заперечити це і сказати, що ми об’єднуємо наші зусилля на основі єдиного списку, який ми беремо за основу, при цьому зберігаємо правосуб’єктність партій».

За словами Б.Тарасюка, «за основу взято список найбільш авторитетної партії, лідер якої є Ю.Тимошенко – найбільш авторитетний політик». «Ми зберігаємо за собою правосуб’єктність, об’єднуємо наші зусилля і складаємо спільний список, оскільки це вимога законодавства», – констатував Б.Тарасюк.

Трохи раніше про спільні дії заявили лідери ПРП і «Батьківщини». Причому зазначалось, що формальне приєднання партії «Реформи і порядок» до «Батьківщини» відбудеться тільки після завершення парламентських виборів. Партія «Реформи і порядок» і партія «Батьківщина» об’єднуються в одну політичну силу, проте об’єднавчі партійні з’їзди відбудуться тільки після завершення виборчої кампанії до Верховної Ради. Відповідну спільну заяву 19 січня підписали голова ПРП С. Соболев та перший заступник голови партії «Батьківщина» О. Турчинов. «Ми заявляємо про намір, об’єднавши свої зусилля, на основі спільної політичної платформи сформувати єдиний виборчий список у загальнодержавному виборчому окрузі на виборах до Верховної Ради 28 жовтня 2012 р. і почати об’єднання наших партій в одну політичну силу на базі партії ВО “Батьківщина”», – ідеться в спільній заяві керівництва двох партій.

С. Соболев зазначив, що дата об’єднавчого з’їзду буде визначена після завершення виборчого процесу. «Враховуючи прийняття нового закону про вибори, ми не дамо владі можливості втратити наших реальних кандидатів в окружні дільничні виборчі комісії, тому дата з’їзду буде визначена після завершення виборчого процесу, щоб усі партії – учасниці процесу, у тому числі й КОД, могли взяти активну участь у формуванні дільничних та окружних виборчих комісій і спостерігачів», – зазначив він.

У свою чергу О.Турчинов зазначив, що для партійної інтеграції важливими

є юридичні аспекти, з якими партії змушені рахуватися. «Водночас наша інтеграція відпрацьовується не тільки у центрі, але і в регіонах – це створення єдиних виборчих штабів, це фактично робота як формальна, так і неформальна – одна політична команда», – підкреслив перший заступник голови партії «Батьківщина».

Віце-спікер парламенту М. Томенко, коментуючи перспективи спільних дій «Батьківщини» і «Народної самооборони», зазначив, що ці партії сформуують єдиний список кандидатів в депутати на парламентських виборах у 2012 р. «Виходячи з існуючого законодавства, ми не можемо зробити блок. Це може бути тільки партійний список. Ми шукатимемо механізми, щоб бути в єдиному списку», – сказав він.

Як зазначив О. Турчинов, партії «Батьківщина» і «Народна самооборона» вже створили спільні штаби в регіонах для участі в майбутніх парламентських виборах. Він нагадав, що обидві партії раніше заявили про намір об'єднатися після виборів. «Ми вже працюємо як одна команда і працюватимемо як одна політична сила», – зазначив О. Турчинов і пояснив, що нині відбувається процес інтеграції на регіональному рівні.

Як приклад О. Турчинов привів той факт, що один з лідерів «Народної самооборони» Ю. Гримчак очолює штаб у Донецькій області. «Я переконаний, що ряд сильних політиків з “Народної самооборони” також відчують себе з нами однією командою», – підсумував О. Турчинов.

Водночас ув'язнений лідер «Народної самооборони» Ю. Луценко наполягає на створенні єдиного списку не лише «Батьківщини», «Фронту змін», а й партії УДАР В. Кличка. Про це він заявив в інтерв'ю «Українській правді». «Ще восени минулого року я говорив про потребу саме єдиного списку з єдиною програмою дій – “Батьківщини”, “Фронту змін” та УДАРу. Мої аргументи полягали в тому, що це – чітка альтернатива для суспільства, це – гарантія співпраці без чвар після виборів, це – об'єднання кадрового, фінансового та організаційного потенціалу для національних, а не вузькопартійних інтересів», – заявив політик.

Він вважає, що лише такий підхід дає оптимізм стомленому українському виборцю. «Не вірю, що присутність у спільному списку прізвищ Тимошенко, Яценюка, Кличка, Гриценка, Тарасюка, Кириленка може якось зменшити підтримку. Навпаки, єдиний список мобілізує людей, бо дасть відчуття реальності, досяжної перемоги», – зазначив Ю. Луценко.

У свою чергу, у партії «Батьківщина» повідомили, що переговори про створення єдиного партійного списку полісили Ю. Тимошенко та «Фронту змін» А. Яценюка для спільної участі в парламентських виборах вийшли на фінішну пряму. Там також чекають на приєднання партії УДАР В.Кличка.

Як заявив народний депутат від фракції «БЮТ – Батьківщина» С. Пашинський, ідея Ю. Луценка об'єднання «Фронту змін», «Батьківщини» та УДАРу на партійній основі для створення єдиного списку абсолютно правильна, тому що це об'єднання дає більше голосів. У «Батьківщини» та «Фронту змін» ці переговори вийшли на фінальну стадію. Разом з тим, за його словами, партія УДАР ще не визначилась зі своєю позицією. «Ми

запрошуємо УДАР до нас. Ми готові з ними співпрацювати і перемагати разом», – запевнив С.Пашинський.

Тим часом опозиція проводить активне об'єднання не лише в центрі, а й на місцях. Про це заявив перший заступник голови партії «Батьківщина» О. Турчинов, після того як він разом з лідером «Фронту змін» А.Яценюком та головою партії «Свобода» О. Тягнибоком поклали квіти до пам'ятника Тарасу Шевченку в Києві. «Це символічно, що саме сьогодні лідери опозиції разом поклали квіти до нашого великого Кобзаря», – зазначив він.

За словами політика, нині відбувається активний об'єднавчий процес опозиції «не лише в центрі, а й на регіональному рівні». Він наголосив, що створюються потужні координаційні ради практично у всіх регіонах України: «і в Донецьку, і у Львові, і в Луганську, і в Одесі, тобто скрізь – і в регіонах, і в центрі – ми об'єднуємося», – підкреслив О. Турчинов.

За інформацією ЗМІ, тривають об'єднавчі процеси за участі «Батьківщини» в західних областях. Зокрема, 6 лютого керівники обласних організацій трьох політичних партій Тернопільської області – «Батьківщина», «Свобода» і «Фронт змін» – підписали угоду про спільні дії. Учасники угоди обіцяють продовжувати співпрацю до перемоги. Раніше таку угоду уклали між собою опозиціонери Львівщини.

Як зазначив голова обласної організації ВО «Свобода», голова облради О. Кайда, мета цього об'єднання – не розподіл мажоритарних округів на майбутніх виборах у Верховну Раду, а координація дії проти існуючої влади. «Я думаю, що лише в результаті спільних дій на виборах, недопущення фальсифікацій з боку діючої влади, можлива перемога націонал-демократичних сил і зміна соціально-економічного курсу в державі. Для цього наші три політичні сили об'єднуватимуть свої зусилля в районах, містах, селах», – заявив політик.

За твердженням опозиціонерів, угода враховує і місцеві особливості регіону. «Ми заявляємо, що боротимемося проти представників виконавчої влади, які нині керують в області і творять неподобства», – сказав голова обласної організації «Батьківщина», народний депутат В. Деревляний.

За його словами, опозиція не допустить реформ, катастрофічних для більшості громадян, і захищатиме інтереси вчителів, лікарів, чорнобильців, афганців, пенсіонерів, захищатиме українську мову, культуру, національні святині.

В. Деревляний підкреслив, що важливим завданням угоди є також: «ліквідація всієї повноти влади в руках Президента, відновлення балансу різних гілок влади, народовладдя, припинення політичних репресій проти опозиції, у тому числі її лідерів Ю.Тимошенко, Ю.Луценко та ін.».

Представники опозиції демонструють оптимізм. Вони заявляють, що розраховують на «блискучу перемогу на парламентських виборах». «На парламентських виборах у жовтні 2012 р. об'єднана українська опозиція може перемогти щонайменше в 150 мажоритарних округах», – заявив народний депутат фракції «БЮТ – Батьківщина», член опозиційного уряду О.Семерак. «Ми визначили 150 округів, де, на наш погляд, ми можемо

перемогти. Ми розуміємо, що в інших 75 округах маємо менші шанси, але кандидати від об'єднаної опозиції там будуть виставлені», – зазначив політик.

Він підкреслив, що в «кожному мажоритарному окрузі буде висунуто єдиного кандидата від опозиції». «Я прогножую, що якщо ми будемо мати в парламенті більшість, то незабаром відбудуться дострокові президентські вибори, а невдовзі – не виключаю, що й парламентські. Вважаю, що компромісу з нинішньою владою наша більшість у парламенті не знайде», – зазначив О.Семерак. У свою чергу експерти відзначають, що такі заяви ще далекі від реальності. До осені багато чого може змінитися в стосунках влади й опозиції, а особливо в самій опозиції.

На думку деяких експертів, головна проблема опозиції та, що вона залишається опозицією влади. Це опозиція одних політиків, які перестали бути політиками при владі, до інших політиків. Нинішня опозиція, при всіх правильних і неправильних заявах і кроках, залишається опозицією вчорашнього дня, незважаючи на те, що там багато молодих політиків і людей. Тому що вона не бачить – сьогодні головний конфлікт не між опозицією і владою, а між суспільством і владою. І для того, щоб дійсно бути об'єднаною, опозиція повинна, можливо, не тільки і не стільки об'єднувати себе, скільки об'єднати суспільство.

В. Бала, директор Агентства моделювання ситуацій, також вважає, що опозиція має оновитися. «Заява про об'єднання опозиції, безумовно, позитивний момент для опонентів влади. Але спосіб, як це відбувалося, на мою думку, не зовсім відповідає тому, що потрібно опозиції», – зазначив експерт.

За його словами, для того, щоб об'єднання мало перспективи, варто було б слід робити не просто публічну заяву про об'єднання. Треба було публічно заявити, на яких критеріях буде це об'єднання, яким чином воно реалізовуватиметься, скажімо, в частині списку єдиних кандидатів, які узгоджені в мажоритарних округах.

На думку експерта, опозиції треба повернути довіру до себе. «Але повернути довіру до тих старих кадрів і осіб, які були раніше, практично неможливо. Тому необхідно вводити “свіжу кров”, пропагувати нові ідеї через нових людей. Цього всього поки що немає», – підкреслив В.Бала.

За його словами, таке враження, що вони хочуть законсервувати ситуацію і закріпити винятково за собою статус опозиції. Це все дає підстави говорити: якщо не буде вдосконалення, то це об'єднання так і залишиться на папері, стане формальним замилюванням очей. Якщо ж буде більше відвертості і публічності, то в такого об'єднання може бути майбутнє (*Влада готує удар по об'єднаній опозиції // (<http://tyzhden.ua>). – 2012. – 3.03; Турчинов О. Першим номером у виборчому списку опозиції буде Тимошенко // (<http://byut.com.ua>). – 2012. – 2.03; Кириленко переконаний, що Тимошенко схвалила Яценюка // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 2.03; А.Яценюк може замінити Ю.Тимошенко // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 2.03; «Батьківщина» и «Народная самооборона» объединяются в регионах //*

*(<http://atn.ua>). – 2012. – 29.02; **Оппозиция на Западе Украины продолжила объединяться против Януковича** // (<http://news.zn.ua>). – 2012. – 6.02; **У «Батьківщині» розраховують на перемогу опозиції у 2/3 мажоритарних округів** – 2012. – 28.01; **Тарасюк Б. НРУ не зливається з «Батьківщиною»** // (<http://zaxid.net>). – 2012. – 3.03; **Луценко вимагає об'єднання «Батьківщини», «Фронту змін» та УДАРу** // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 6.03; **У Тимошенко чекають, коли Кличко нарешті вдарить із ними по владі** // (<http://gazeta.ua>). – 2012. – 10.03; **Турчинов хвалиться об'єднавчим процесом в опозиції** // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 9.03).*

Т. Гранчак, канд. іст. наук, заввідділу НБУВ

Чтобы объединиться, нам нужно ...размежеваться?

14 марта для демонстрирующей оптимизм в вопросе объединения оппозиции «БЮТ – Батьківщини» ознаменовалось событием, идущим вразрез с основным трендом последних месяцев – Н. Королевская была исключена из состава фракции, после чего заявила о выходе из БЮТ своей партии УСДП.

В соответствии с информацией пресс-службы БЮТ, решение об исключении Н.Королевской из фракции основывается на «представленных журналистами фактах систематического подкупа Н.Королевской и ее политической партией средств массовой информации, что является недопустимым нарушением депутатской и человеческой этики, игнорированием демократических принципов свободы слова». Помимо этого Н.Королевской вменяется в вину факт неголосования за включение в повестку дня парламента постановления с требованием немедленного исполнения рекомендаций по освобождению Ю. Тимошенко и других политических заключенных, изложенных в резолюции ПАРЕ, что является нарушением фракционной дисциплины, политических и идеологических основ деятельности оппозиции. В довершение Н.Королевская обвиняется в систематическом сотрудничестве с Администрацией Президента, в частности, полном содействии власти в проведении масштабной рекламной кампании политика.

По мнению самой Н. Королевской, события 14 марта являются «спланированной провокацией». Об этом политик написала на своей странице в Facebook. Относительно своего неголосования за включение в повестку дня Верховной Рады вопроса о выполнении требований ПАСЕ, которые касаются освобождения Ю. Тимошенко и других политзаключенных, Н.Королевская заявляет, что у нее «была украдена карточка для голосования», и народный депутат обратилась с заявлением об изготовлении дубликата карточки. Кроме того, по словам Н.Королевской, она написала в секретариат соответствующее заявление, согласно которому

просила считать свое «голосование по вопросу о резолюции ПАСЕ положительным».

Н.Королевская также сообщала о том, что ее пытаются дискредитировать в глазах лидера БЮТ Ю. Тимошенко. Кроме того, лидер УСДП еще раз заявила, что она лично сделает все возможное, чтобы Ю. Тимошенко была освобождена.

При этом Н. Королевская обвинила руководство парламентской фракции «БЮТ – Батьківщина» в попытке узурпировать статус оппозиции. Депутат отметила, что решение фракции об исключении ее из «БЮТ – Батьківщини» подтвердило то, что у оппозиции нет единства.

«Развейте миф о единстве оппозиции. Руководству партии “Батьківщина” гораздо легче бороться со мной, чем с режимом В. Януковича. Нам не по пути с этими людьми, которые управляют фракцией и которые пытались взять БЮТ под полный контроль, которые хотят иметь монопольное право говорить от имени оппозиции», – подчеркнула она.

В Украинской социал-демократической партии (УСДП) возмущены и шокированы исключением главы партии Н.Королевской из рядов фракции «БЮТ – Батьківщина». «УСДП с 2001 г. является основателем БЮТ. 10 лет наша партия прошла вместе, плечом к плечу, с “Батьківщиной”. УСДП первой попала под каток политических репрессий... Мы глубоко возмущены и шокированы предательством со стороны руководства фракции “БЮТ – Батьківщина”», – говорится в заявлении партии, обнародованном ее пресс-службой 14 марта.

Н. Королевская заявила также, что на экстренном заседании правления партии, УСДП решила выйти из КОДа (Комітет опору диктатурі. – Ред.): «На следующей неделе проведем съезд партии, на котором определим формат участия в выборах. Моя личная позиция неизменна: моя главная цель – сделать так, чтобы Тимошенко была на свободе. Политическая задача партии остается неизменной – мы находимся в оппозиции к действующему режиму – режиму В.Януковича. Мы – партия, которая сделает все, чтобы привести новых лидеров в политику и показать новое качество политики. Мы сделаем все, чтобы новая экономика с новыми лидерами была реализована в нашей стране. Мы делаем все, чтобы улучшить качество жизни людей и Украина шла вперед».

Тем временем вслед за Н. Королевской фракцию БЮТ покинули еще два народных избранника – Е. Суслов и А. Логвиненко.

На специальном брифинге они рассказали о причинах своего ухода из рядов «объединенной оппозиции».

По словам Е.Суслова, он не «поддерживает двойных стандартов», поэтому и покинул ряды БЮТ. «Двойные стандарты», по мнению депутата, проявились в голосовании членов фракции за увольнение с должности председателя И. Кириленко. Кроме того, «двойными стандартами» Е. Суслов считает и поддержку фракцией БЮТ закона о выборах депутатов Верховной Рады.

Со своей стороны А. Логвиненко сообщил, что причиной его выхода из

фракции БЮТ стало исключение Н. Королевской. По его мнению, такие действия некоторых членов фракции идут вразрез с мнением Ю. Тимошенко, которая выступает за укрепление и единство оппозиции. Как убежден А. Логвиненко, Н. Королевская популярна и является ярким политиком, что расценивается как конкуренция со стороны функционеров БЮТ.

Комментируя исключение Н. Королевской из «БЮТ – Батьківщини», президент Аналитического центра «Открытая политика» И.Жданов отметил, что, исключая Н. Королевскую из состава фракции, руководители БЮТ создают себе проблемы на выборах. «Подобные разборки в среде оппозиции достаточно негативно воспринимаются теми гражданами, которые поддерживают политическую оппозицию в стране, – считает политолог. – Понятно, что в этом случае Н. Королевская пойдет на выборы самостоятельно. Фактически, они сами подталкивают ее к тому, чтобы она становилась самостоятельным политическим лидером, сами создают себе проблему, создавая противовес фракции БЮТ».

По мнению И.Жданова, это является еще одним показателем того, что в БЮТ идет борьба за «наследство Ю.Тимошенко».

«Сейчас идет борьба за то, кто окажется более “тимошенковским” – БЮТ или сама Н.Королевская? Это будет, кстати, основным лейтмотивом, красной строчкой подготовки к выборам и во время избирательного процесса, – говорит политолог. – Хотя еще не понятно, пойдет ли Н. Королевская в качестве самостоятельного политического проекта или ограничится выдвижением кандидатов по округам? Если это произошло без ведома Ю. Тимошенко, то только она может выступить окончательным судьей в этом споре, сказав свое слово. Ведь влияние Ю. Тимошенко нельзя приуменьшать в этом плане».

Что касается перспективы Н. Королевской и возглавляемой ею партии на предстоящих парламентских выборах, то, по мнению народного депутата от ПР В.Зубанова, «она пойдет по мажоритарке, а ее партия пойдет отдельно». При этом он не исключает, что в нынешней парламентской кампании результат и УСДП, и самой Н. Королевской будет невысок. Вместе с тем, по его мнению, на выборах в 2015 г. она сможет пойти кандидатом в Президенты, а «на следующих парламентских выборах вместе со своим проектом, который за это время станет намного мощнее, они смогут вполне преодолеть пятипроцентный барьер. У нее тогда уже будут совсем другие возможности. Королевская – молодая и умная, я думаю, что у нее еще много впереди», – говорит В. Зубанов.

Пока же, будучи председателем парламентского Комитета по вопросам регуляторной политики и предпринимательства, политик имеет достаточно поводов и возможностей для собственной презентации в информационном пространстве страны, не нуждаясь дополнительно в трибуне, предоставить которую могла бы фракция «БЮТ – Батьківщина».

Подводя итог, отметим, что «отпочкование» Н. Королевской с УСДП от БЮТ было, в сущности, делом времени. Возглавив УСДП, Н. Королевская тем самым четко заявила о своих амбициях в отношении самостоятельного

политического плавания. Как отмечалось ранее в материалах СІАЗ 1, перспектива ее политической карьеры требовала выхода «из тени» А. Турчинова и А. Кожемякина. Несколько не типичной для «рядового партийца» организации вождистского типа, коей является «Батьківщина», была активная деятельность Н. Королевской по укреплению собственного имиджа перспективного оппозиционного политика среди потенциальных избирателей, примером чему служит непосредственное курирование ею деятельности ВОО «Гражданское движение “Вперед!”» и среди зарубежных коллег. Напомним, что в первой декаде декабря минувшего года новоиспеченный лидер УСДП вместе с рядом других украинских политиков приняла участие в XX конгрессе Европейской народной партии. В пользу уверенного дрейфа к размежеванию с БЮТ говорит и подписание УСДП 22 января, в день создания партиями «Батьківщина», «Фронт змін» и «Свобода» «объединенной оппозиции», Манифеста гражданской солидарности вместе с «Европейской партией Украины» Н. Катеринчука и «Громадянською позицією» А. Гриценко. Примечательно, что на тот момент партия «Громадянська позиція» уже не являлась участником «Комітета опору диктатурі» – после голосования за закон о выборах народных депутатов политсовет партии принял решение о выходе из КОДа. Таким образом, УСДП Н. Королевской стала второй партией, покинувшей «объединенную оппозицию».

Судя по всему, лидеры КОДа, настойчиво призывающие все оппозиционные политические партии к объединению, действовать решили в русле заветов Ильича: чтобы объединиться – нам надо размежеваться (*Матеріал підготовлен с использованием информации сайта партии Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» (<http://byut.com.ua>); Novostimira.com (www.novostimira.com.ua); Polemika (<http://polemika.com.ua>); Gazeta.ua (<http://gazeta.ua>) – 2012. – 14.03).*

В об'єктиві – регіон

В. Пальчук, канд. наук із соц. ком., мол. наук. співроб.

Будущие выборы – крымские перспективы в оценках экспертов

Тема перспектив политических партий на выборах Верховной Рады Украины в октябре 2012 г. на территории Крыма уже поднимается рядом крымских политологов и привлекает к себе внимание СМИ и общественности.

По мнению крымских политологов, оппозиционные партии в Крыму не добьются значительных результатов на предстоящих выборах в Верховную

Раду Украины. В частности, крымский эксперт Д. Омельчук не верит «в особый успех» избирательной кампании оппозиционных партий на выборах Верховной Рады Украины на территории автономии, поскольку эти политические силы «очень слабо представлены в Крыму и не имеют региональных структур». По его словам, Партия регионов «четко поставила задачу победить на всех мажоритарных округах» в Крыму. При этом уровень взаимодействия оппозиционных организаций «будет такой, что они смогут договориться о совместном кандидате» на мажоритарный округ, но «вряд ли смогут найти в избирательные комиссии людей, которые будут готовы защищать» интересы оппозиции «как в рамках закона, так и за пределами правового поля».

Со своей стороны сопредседатель Крымской ассоциации политологов А. Форманчук, являющийся советником председателя Верховной Рады АРК В. Константинова, отметил, что на данный момент поддержка оппозиционных сил в Крыму составляет около 12 %. При этом рейтинг оппозиции может существенно увеличить Коммунистическая партия Украины. Он считает, что из оппозиционных политсил в автономии наибольший успех будет иметь Компартия Украины. КПУ может прибавить в рейтинге и набрать около 12 %. При этом Коммунистическая партия рабочих и селян (возглавляет Л. Грач) наберет не более 4 %. По мнению А. Форманчука, «если говорить в целом о перспективах оппозиционных сил в Крыму, то они могут претендовать в сумме на 30 %, если хорошо повезет».

Что касается перспектив ВО «Батьківщина» на предстоящих выборах, политолог А. Форманчук утверждает, что «даже если экс-премьер-министр Украины Ю. Тимошенко выйдет из колонии, для нее и возглавляемой ею партии “БЮТ – Батьківщина” все закончено». Он подчеркнул, что за последние годы поддержка оппозиционных партий «оранжевого спектра» среди крымчан значительно снизилась: «Если в 2005 г. их рейтинг с учетом крымскотатарского электората составлял 17 %, то теперь – около 12 %». По мнению эксперта В. Егорова, «дело даже не в том, выйдет она (Ю. Тимошенко. – Ред.) или нет. Оппозиция не в состоянии собрать нормальный митинг более 5 тыс. человек».

А. Форманчук сообщил, что антирейтинг Ю.Тимошенко в Симферополе – 74 % (политолог не уточнил, о данных каких социологических исследований идет речь и кто их проводил). В то же время эти голоса не перетекают к ее оппонентам. Если бы появилась третья сила, крымчане бы, вероятно, ее поддержали. Такой силой может стать партия УДАР В.Кличко, рейтинг которой может повыситься в результате перетока голосов.

Оценивая перспективы возможной явки крымского электората на предстоящие выборы украинского парламента, А. Форманчук выразил уверенность, что на избирательные участки в АРК придет более 50 % крымских избирателей. В связи с этим «сила не “оранжевого спектра”, даже лидер УДАРа В. Кличко, при определенных условиях, может в пределах 5 % получить голоса тех людей, которые не знают, за кого им голосовать и не хотят голосовать ни за Партию регионов, ни за БЮТ».

Такую точку зрения поддерживает крымский политолог В. Егоров. Он отметил, что на предстоящих выборах Верховной Рады Украины в октябре 2012 г. основная борьба за «вторую строчку» в списке победивших по многомандатному округу партий развернется между «Фронтом змін» А.Яценюка и партией УДАР В. Кличко, которые сейчас можно рассматривать как «третью силу». При этом нужно добавить, что у «Фронта змін» могут появиться перспективы в Крыму, особенно в том случае, если партия УДАР, в соответствии с договоренностями объединенной оппозиции, действительно сосредоточит свои силы на участии в выборах на территории Киева и Киевской области – там, где она имеет довольно сильное влияние.

Эксперты также отмечают, что, несмотря на ослабление позиций Партии регионов, она сохраняет первенство в рейтинге политических партий в АРК. «Крым не является исключением в плане разочарования по отношению к этой политсиле. И если бы выборы состоялись сегодня, то, согласно данным последнего социологического опроса, за Партию регионов в Симферополе проголосовал бы 21 % избирателей, за коммунистов – 5 %, БЮТ – 3,5 %, “Сильную Украину” – 2 %, а “другие” партии вообще не просматриваются», – отмечает политолог А.Форманчук.

В то же время региональные политики не вполне согласны с такими прогнозами. Так, народный депутат Украины, руководитель Крымской республиканской организации партии «Батьківщина» А.Сенченко утверждает, что в Крыму сегодня очень сильны протестные настроения, связанные с разочарованием многих людей властью. В связи с этим в «Батьківщині» надеются, что эти голоса перетекут к оппозиционным партиям. По словам А. Сенченко, в Крыму лишь 12 % избирателей по-прежнему готовы поддержать Партию регионов. Большинство же избирателей уже не хотят ничего слышать об этой партии.

Партия «Батьківщина» заявляет, что настроена на сотрудничество со всеми партиями и общественными организациями, готовыми объединить усилия ради построения демократической Украины. Как известно, Севастопольская городская организация Всеукраинского объединения «Свобода» предложила местным организациям политических партий «Фронт змін» и «Батьківщина» подписать соглашение о совместных действиях объединенной оппозиции в Севастополе. По словам главы севастопольской «Свободы» А. Болтяна, объединение оппозиционеров на уровне Севастополя предполагается осуществлять на основе соглашения о совместных действиях объединенной оппозиции Украины, которое было подписано 22 января в Киеве лидерами «Свободы», «Батьківщини» и «Фронта змін». Единственным оппонентом для объединенных сил оппозиции Севастополя является «действующий режим и те политические силы, которые его олицетворяют».

Руководитель Крымской республиканской организации партии «Батьківщина» А. Сенченко также сообщил, что в избирательном списке партии «Батьківщина» на предстоящих парламентских выборах будут присутствовать имена народных депутатов А. Сенченко, С. Велижанского, а также экс-министра труда и социальной политики Украины Л. Денисовой.

При этом он не исключил возможности изменений, отметив: «В зависимости от того, как сложится ситуация, будем смотреть. Возможно, кто-то из нас будет параллельно участвовать в выборах по мажоритарному округу».

Характеризуя предвыборные перспективы оппозиционных партий, сопредседатель Крымской ассоциации политологов А. Форманчук обратил особое внимание на их традиционный крымскотатарский электорат, с которым сегодня существуют «определенные проблемы, связанные с кризисом доверия к меджлису». В связи с этим политолог предположил, что эти политические силы с учетом голосов крымских татар смогут набрать в Крыму на октябрьских выборах не более 12 %, а не 17 %, как это было раньше.

На сегодняшний день меджлис крымскотатарского народа пока не принял окончательного решения, кого будет поддерживать на предстоящих выборах в Верховную Раду Украины. Эксперты сообщают, что меджлис ведет переговоры с несколькими политическими силами – «Батьківщиною», «Фронтом змін» и УДАРом.

По мнению крымского политолога В. Егорова, на предстоящих выборах в Верховную Раду Украины меджлис крымскотатарского народа может поддержать партию «Фронт змін». «Если партия УДАР примет для себя решение участвовать в городе Киеве, то меджлису нет смысла искать, к тому же вряд ли они преодолют трехпроцентный барьер в целом по Украине. Поэтому здесь выбор небольшой», – считает политолог. По его словам, если партия «Батьківщина» будет препятствовать «Фронту змін», то у последнего появится перспектива договориться с меджлисом и получить «электоральный плюс».

Данное мнение поддерживает и крымский эксперт А. Форманчук. «Конечно, больше всего меджлис склоняется в сторону “Фронта змін”, но это еще не окончательное решение», – утверждает политолог. Говоря о политических партнерах на предстоящих парламентских выборах, лидер крымской «Батьківщини» А.Сенченко не исключил, что таковыми могут быть представители меджлиса крымскотатарского народа. «С лидерами меджлиса тоже ведется разговор. И я рад, что у них наступила определенность в высказываниях о том, что они однозначно не с властью, о том, что они поддерживают оппозицию. А значит, мы будем продолжать наш диалог», – заявил он.

В свою очередь лидер меджлиса М.Джемилев заявляет, что меджлис пока не определился, с какой партией пойдет на выборы. По его словам, меджлис будет настаивать, чтобы ему предоставили два места в партийном списке. «В Верховной Раде Украины должно быть два народных депутата, представляющих меджлис крымскотатарского народа. Должен быть председатель меджлиса и его первый заместитель», – сказал М.Джемилев. Он добавил: «Моя позиция такая, что на следующей сессии курултая должен быть избран новый председатель меджлиса, и я очень хотел бы, чтобы именно он представлял интересы крымскотатарского народа в парламенте страны».

При этом политологи ожидают бескомпромиссного политического противостояния в мажоритарных округах в автономии на предстоящих выборах в Верховную Раду Украины, поскольку «очень много претендентов изъявляют желание баллотироваться, особенно в Симферополе». Самая большая плотность кандидатов в округах, как и предполагалось, ожидается в Симферополе. Об этом заявил сопредседатель Крымской ассоциации политологов А. Форманчук. Он считает, что для некоторых политиков предстоящие выборы станут единственным шансом остаться на политической арене. В частности, это касается народного депутата Украины, лидера Коммунистической партии рабочих и селян Л. Грача, которому ничего не остается, как идти по мажоритарному округу.

Крымский эксперт не исключает, что в мажоритарных округах в крымской столице свои кандидатуры также выдвинут лидер партии «Союз» Л.Миримский, глава партии «Русское единство» С.Аксенов и другие известные политики. Однако конкурировать с «регионалами» им будет непросто. «Те, кто хочет выиграть в округах (помимо кандидатов от Партии регионов), должны договариваться. В противном случае шансов у них нет», – заключил политолог. При этом он уверен, что если лидер партии «Союз», депутат Верховной Рады АРК Л. Миримский сумеет договориться с партией власти, то он без труда выиграет на одном из крымских мажоритарных округов во время парламентских выборов.

А. Форманчук отметил, что «Л.Грач обязательно пойдет на выборы по Симферополю, где его личный рейтинг составляет 14 %», и что С.Аксенов, вероятнее всего, тоже будет баллотироваться по одному из мажоритарных округов в столице Крыма – «он не настолько амбициозен, чтобы ставить задачу победить на выборах, но его рейтинг в Симферополе сейчас достигает 20 %, и этого достаточно, чтобы участвовать».

Отметим, что С.Аксенов и Л.Миримский уже подтвердили свое намерение баллотироваться в Симферополе.

Что касается представителей крымскотатарского народа, то по мажоритарному округу может идти зампреда меджлиса Р. Чубаров. Однако перед ним стоит непростая дилемма: добиваться проходного места в списке партий или идти по мажоритарному округу. «Решение будет приниматься, когда мы завершим консультации с нашими политическими партнерами», – сообщил Р.Чубаров.

По данным социологической компании Research & Branding Group, деятельность С.Аксенова положительно оценивают 17,3 % избирателей, Л.Грача – 13,6 %, Л.Миримского – 10,8 %, Р.Чубарова – 7,8 %.

Несмотря на прогнозы политологов относительно того, что в совокупности оппозиция победит в Крыму лишь в двух-трех мажоритарных округах, по информации руководителя Крымской республиканской организации партии «Батьківщина» А.Сенченко, партия намерена выдвинуть своих кандидатов на всех 10-ти мажоритарных округах АРК. «Мы сделаем все, чтобы заполнить серьезными кандидатами все округа. Потому что мы отдаем себе отчет в том, что взгляд населения Крыма на действующую власть меняется. И то, что

сегодня отток приверженцев Партии регионов огромный, это факт. Другое дело, что большинство этих людей пока не определились. И наша задача – сделать так, чтобы они определились. Наша задача – воевать по всем фронтам», – заявил он.

Крымские СМИ продолжают освещать тему вероятных кандидатов в народные депутаты по мажоритарным округам в Крыму. По данным портала «Крымских новостей», ИА Контекст-Крым, на западе полуострова, в Евпатории, Саках, Сакском и Черноморском районах, от Партии регионов выдвинут 35-летний А.Зац. В кулуарах власти он считается правой рукой вице-преьера Б.Колесникова. В Верховной Раде Украины А.Зац возглавляет подкомитет по вопросам подготовки финальной части Евро-2012.

В Симферопольском и Бахчисарайском районах кандидатом от партии власти почти гарантированно станет нынешний народный депутат от Партии регионов, секретарь комиссии по вопросам правопорядка В.Толстенко. На севере Крыма, в мажоритарном округе вокруг Джанкоя, кандидатом от Партии регионов станет экс-министр Совета министров АРК народный депутат Е.Нетецкая. В округе с центром в Красноперекопске партию власти, возможно, будет представлять депутат Верховной Рады АРК Р. Темиргалиев.

В первом округе, охватывающем Центральный и Железнодорожный районы Симферополя, от Партии регионов намерена баллотироваться депутат Верховной Рады АРК, начальник Главного управления юстиции Минюста Украины в Севастополе О.Ковитиди. Во втором округе (Киевский район и часть Симферопольского района) партию власти, вероятно, представит депутат Верховной Рады Крыма, председатель правления ОАО «Завод Фиолент» А. Баталин.

В Белогорском и Советском районах, по данным издания «Первая крымская», доверие оказано экс-спикеру автономии, крымчанину Б.Дейчу. Судакский регион и прилегающий к нему Кировский район «отдают» народному депутату В.Забарскому.

При этом обозреватели утверждают, что пока не прошли партийные съезды, никто не дает гарантий, но вероятность выдвижения именно этих кандидатов наиболее высока, и они уже работают. Предполагается, что в Крыму также могут баллотироваться киевлянин Э.Павленко и крымчанин А. Черноморов. Кроме того, могут претендовать на округ в Крыму народные депутаты А.Синица и А.Пинчук.

Комментируя возможные кандидатуры от ПР для выборов в мажоритарных округах АРК, народный депутат, руководитель крымской республиканской организации партии «Батьківщина» А.Сенченко обратил внимание, что на предстоящих выборах в Верховную Раду Украины Партия регионов намерена выставить в 10-ти мажоритарных округах в Крыму восемь неместных кандидатов: «Б. Дейч (народный депутат), восемь донецких, один представитель клана Фирташа – Левочкина, которого собираются “протащить” в Армянске и Красноперекопске, считая рабочих на заводах Фирташа (“Титан” и “Крымсода”) немymi рабами. Основная идея этого списка заключается в том, что раз уж все равно фальсифицировать выборы,

то зачем это делать под ненадежных крымских “регионалов”, лучше тащить “донецких”, повязанных деньгами».

Следует подчеркнуть, что озвученные прогнозы носят предварительный характер, поскольку ситуация может измениться в зависимости от того, будет ли введен запрет на одновременное выдвижение кандидатов по спискам и мажоритарным округам. «Если такое решение будет принято, то оно пойдет, прежде всего, на пользу Партии регионов. В Крыму с “регионалами” будет сложно конкурировать на мажоритарных округах», – отметил сопредседатель Крымской ассоциации политологов А. Форманчук.

Такое предположение экспертов может быть связано с тем, что представитель Президента в Верховной Раде Украины, народный депутат Ю.Мирошниченко обратил внимание на то, что в законе о выборах исключение составляет норма о двойном баллотировании, которую однажды уже запретил Конституционный Суд, и это может повториться. «Я не думаю, что это будет решено в зале Верховной Рады, и исключаю, что может быть обращение в Конституционный Суд, – подчеркнул депутат. – Соответственно, сегодня этот вопрос открыт».

Подобного мнения придерживаются и эксперты. «Существует вероятность того, что самая противоречивая норма, которая есть в законе о выборах, будет изменена. Эта норма касается двойного баллотирования, – предположил киевский политолог В.Фесенко. – От двойного баллотирования выиграет оппозиция, партия В.Литвина и коммунисты, но поскольку Партия регионов хочет получить козырь на этих выборах, их задача – эту норму убрать». Председатель Комитета избирателей Украины (КИУ) А.Черненко вообще считает, что «норма о двойном баллотировании, наверное, чуть ли не единственная, которая ставит под угрозу легитимность выборов».

При этом обращает на себя внимание заявление заместителя председателя Центральной избирательной комиссии (ЦИК) Ж.Усенко-Черной о том, что мажоритарные округа в кампанию-2012 будут заметно отличаться от предыдущих выборов, что связано с изменением численности населения. По ее словам, если брать среднее арифметическое (сколько избирателей должно быть в одном округе) – 163 тыс. человек и равномерно распределить их по Украине без манипуляций и субъективных предпочтений, то сегодня количество округов перемещается с востока на запад. К тому же ожидается, что избирателей заграничного округа распределят между округами Киева. А это дополнительно шесть мажоритарных округов.

Эксперты же считают, что принципы «нарезания» округов недостаточно четкие и нынешнее законодательство создает возможности для манипуляций. Интрига с количеством округов сохраняется и в Крыму. Политологи предполагают, что их число может сократиться до восьми. Однако премьер АРК А.Могилев назвал другую цифру: «в Крыму всегда было 10 округов, думаю, их столько и останется».

Корпорация стратегического консалтинга «Гардарика» высказывает мнение, что перед парламентскими выборами количество мажоритарных округов могут увеличить на востоке и юге и уменьшить на западе и центре.

Это выгодно Партии регионов, потому что в этих регионах открывается возможность получить больше провластных мажоритарщиков.

Другую точку зрения высказал киевский политолог Центра политических исследований «Пента» В.Фесенко. Он утверждает, что искусственное увеличение округов будет заметным и приведет к скандалу. Напомним, что ЦИК должна определить количество округов в каждом регионе до 10 апреля. До 30 апреля должны быть определены их границы. За основу при распределении будут взяты данные Госреестра избирателей. По предварительной информации, в Крыму на предстоящих выборах в Верховную Раду Украины будет сформировано 10 одномандатных мажоритарных округов (*Материал подготовлено с использованием таких информационных источников: Аргументы недели. Крым (<http://an.crimea.ua>); Новый Регион (www.nr2.ru); Информационный портал Новоросс.info (<http://novoross.info>); КАФА (<http://kafanews.com>); Информационное агентство «e-Крым» (<http://e-crimea.info>); Крымская правда (www.kp.crimea.ua); ИА Контекст-Крым (<http://context.crimea.ua>); Крымский телеграфЪ (www.ktelegraf.com.ua); ВО «Свобода» (www.krym.svoboda.org.ua); ВО «Батьківщина» Севастополь (<http://sevbat.com.ua>); Партия регионов (www.partyofregions.org.ua/ru).*

А. Худенко, влас. кор.

Суспільно-політична ситуація у східних областях України в умовах підготовки до парламентських виборів

Україна прожила без виборів менше ніж півтора року. Проте наближення чергового виборчого процесу активізує діяльність політичних партій. Хоча політики заявляють, що вони ще не почали виборчу кампанію, адже до осені далеко, проте експерти відзначають, що діяльність більшості з них підпорядкована виборчому процесу.

Активізація політичного життя не оминула і східні області України. Зокрема, Громадська рада при Харківській обласній державній адміністрації разом з Управлінням внутрішньої політики та Фондом місцевої демократії провели громадське обговорення з проблем впровадження Закону України «Про вибори народних депутатів України» і ролі громадськості у виборчому процесі. В обговоренні взяли участь відомі експерти – фахівці з виборчого права, представники виборчих комісій, громадські діячі, члени Громадської ради.

Експерти зазначили, що закон практично відповідає міжнародним стандартам, але повернення до змішаної системи – це крок назад і провести вибори прозоро та демократично за цим законом проблематично. Змішана система виборів не дає можливості визначити лідерів ні партійних, ні в мажоритарних округах, де є загроза застосування адмінресурсу та конкуренції капіталу, а не особистостей.

Експерти звернули також увагу на прохідний бар'єр. На їхнє переконання, він відсікає переважну більшість учасників виборчого процесу, що зовсім не виправдано в нинішній ситуації, коли заборонені блоки.

Водночас у політолога В.Рубана інша думка щодо прохідного бар'єра. Він вважає, що це природний відбір двох-трьох сильних, масових партій, які зуміли створити партійну структуру, партійну ідеологію, актив, забезпечили фінансування та зможуть повести за собою виборців.

У свою чергу голова Харківського відділення Комітету виборців України М. Камчатний ключовою проблемою нинішньої виборчої системи на парламентських виборах назвав формування округів, виборчих комісій та реєстр виборців. Ці процеси так і не стали прозорими. Він зазначив, що реєстр виборців не пройшов аналізу після попередніх виборів, списки черговий раз «кудись ділися» і прослідкувати зміни й уточнення в списках неможливо. Незважаючи на те, що на наступних виборах реєстром виборців буде займатися Єдиний державний реєстр, функції та сама структура цього органу до кінця не зрозумілі.

Як зазначив М. Камчатний, залишається проблемою й висвітлення процесу виборів у ЗМІ. «Виходить парадокс: інформацію розміщує якийсь суб'єкт, а відповідають ЗМІ. Потрібно надати ЗМІ повну свободу, щоб вони мали можливість якісно працювати над аналітичними матеріалами та якісно проводити дебати – журналісти не повинні нести відповідальність за інформацію, надану суб'єктами виборчого процесу», – вважає М. Камчатний.

Іншу позицію щодо вільної та безконтрольної подачі інформації у ЗМІ висловила О. Бугло, заступниця начальника Управління внутрішньої політики ХОДА. Вона вважає, що ЗМІ мають усвідомлювати свій вплив на масову свідомість та не поширювати відверту брехню або нісенітницю, які дозволяють собі у виборчому процесі деякі політичні сили. Тому певний контроль в подачі інформації з боку самих ЗМІ повинен все-таки бути, щоб не розпалювати напружену ситуацію під час виборів.

У дискусії щодо ролі громадськості під час виборів однозначно було підкреслено важливу роль громадських організацій у підвищенні політичної та правової обізнаності виборців, які залишаються на дуже низькому рівні. Як зазначив політолог В. Юрченко, громадські організації повинні взяти на себе вирішення цієї проблеми насамперед шукати способи донесення інформації до виборців. Методи можуть бути різними: круглі столи, дискусії, ЗМІ, дебати, бесіди. Це одне з основних завдань ГО. Водночас лідери ГО повинні також стати громадськими спостерігачами на дільницях, щоб забезпечити прозорість та максимальну демократичність виборчого процесу.

Як зазначають експерти, у дискусії про роль громадськості у виборчому процесі домінували дві позиції. Перша позиція: головне завдання громадських організацій – це просвітницька діяльність та роз'яснення виборцям положень нового закону. Друга позиція: громадські організації повинні стати спостерігачами на дільницях, допомогти виборцям розібратися з тим, хто є хто серед кандидатів. Для цього потрібно приєднуватися до Всеукраїнських громадських рухів, таких як: «Чесно», Громадська асамблея

України, «Новий громадянин» та інших, щоб на наступних парламентських виборах максимально підтримати чесних, «незаплямованих» кандидатів.

Учасники круглого столу висловили переконання, що засади закону про вибори є достатньо демократичними та такими, що мають задовольнити усіх, а суворе дотримання законодавства, а також контроль з боку громадськості стануть запорукою того, що жодних критичних порушень під час виборчих перегонів не відбудуватиметься.

Тим часом представники політичних партій намагаються переконати виборців, що саме їх політична сила є однією з найбільш впливових. Зокрема, у Партії регіонів заявляють про переконливу перемогу на позачергових виборах сільських, селищних, міських голів на проміжних виборах депутатів місцевих рад усіх рівнів, що відбулися в січні – лютому 2012 р. Про це йдеться в заяві прес-служби Партії регіонів. У Партії регіонів зазначили, що 22 січня на території 17 сіл, селищ, міст 12 регіонів України відбулися позачергові вибори, на яких обирали 15 сільських, одного селищного та одного міського голів. Переможцями стали 12 членів політичних партій, із них 10 – члени Партії регіонів, по одному – члени КПУ та ВО «Свобода»; 5 – позапартійні.

Загалом на позачергових виборах сільських, селищних, міських голів представники від Партії регіонів здобули перемогу у 12 селах, селищах та містах, отримавши 71% голосів виборців, поінформували в ПР. Також 8, 15, 22, 29 січня, 5 та 12 лютого 2012 р. на території 48 сіл, селищ, міст, районів 16 регіонів України відбулися проміжні вибори, на яких обирали одного депутата обласної, одного депутата міської, шість депутатів районних, п'ять депутатів селищних та 35 депутатів сільських рад в одномандатних та одномандатних мажоритарних виборчих округах.

За даними ПР, переможцями стали 25 членів політичних партій, із них 20 – члени Партії регіонів, два – члени ВО «Батьківщина», по одному – члени політичних партій «Фронт змін» «Солідарність», ВО «Свобода»; 23 – позапартійні. Серед обраних голів та депутатів місцевих рад 24 жінки.

Тим часом у Луганській області оприлюднені результати опитування, які провели деякі організації. Результати цих опитувань маловтішні, вони демонструють втрату виборцями довіри до політиків. Щоправда, ці опитування також не є визначальними. Зокрема, соціологічна служба «Луганські волонтери» провела опитування жителів Луганська. На підставі одержаних результатів дослідники роблять висновок про те, що в рік майбутніх парламентських виборів у суспільстві панує соціальна апатія й протестні настрої.

Чверть опитаних заявили про свій намір не брати участі на майбутніх виборах депутатів Верховної Ради України. Ще 18 % респондентів відповіли, що не підтримуватимуть жодного з кандидатів.

У свою чергу, з 18 по 24 січня 2012 р. газета «Вільний Репортер» провела опитування громадської думки, в якому взяли участь 400 повнолітніх жителів Луганська. На питання «Як Ви оцінюєте роботу міської влади у 2011 році?» 58 % опитуваних відповіли «негативно», 40 % – «нейтрально», 2 % –

«позитивно». Питання щодо політичних поглядів жителів міста показали, що більшість опитуваних не бачить на сьогодні гідної кандидатури майбутнього керівника міста й країни.

Питання «Якби вибори мера відбулися в найближчу неділю, за кого Ви проголосували б?» показало, що 29 % опитаних не пішли б голосувати. З тих, хто все ж таки збирається на вибори, за В.Струка готові віддати голос 31 %, за С.Кравченка – 17 %, за Г. Пригебу – 12 %, за С. Давидова – 9 % і віддають перевагу іншій кандидатурі близько 2 % жителів.

У питанні «Кого Ви хотіли б бачити своїм представником у Верховній Раді?» більшість опитаних проголосувала «проти всіх» – 28 %, С. Килінкарова відзначили 25 % респондентів, О. Єфремова підтримали – 21 %, О. Ляшка – 12 %, С. Горохова – 11 %, «своєму варіанту» віддали перевагу 2 %.

Газета «Трибуна» разом з інформаційним порталом UkrLife.net провели інтернет-опитування серед молоді Луганська. Як зазначають експерти, Луганщина завжди на виборах вважалася «червоним» регіоном і тут велику підтримку мали комуністи, потім лідером електоральної підтримки стала Партія регіонів.

Саме тому експерти вирішили провести тут дослідження щодо перспектив політичних сил і ставлення до них молоді. Результати опитування такі: проглянули результати, але не голосували – 839 (25,3 %); партія УДАР В. Кличка – 349 (10,5 %); Партія регіонів – 220 (6,6 %); КПУ – 73 (2,2 %); «Фронт змін» – 60 (1,8 %); ВО «Свобода» – 66 (2 %); «Сильна Україна» – 46 (1,4 %); «Батьківщина» – 117 (3,5 %); проти всіх – 803 (24,3 %); не пішли б на вибори – 738 (22,3 %).

Як видно з усіх опитувань, значний відсоток тих, хто не має наміру голосувати ні за яку політичну силу. Тому політикам доведеться ще багато попрацювати, щоб отримати підтримку саме від цих виборців.

Проте О.Тягнибок переконаний у тому, що зможе отримати значну підтримку в східному регіоні. Зокрема, він розраховує отримати в Донецькій області 5–8 % голосів на парламентських виборах. Про це він заявив, перебуваючи в Донецьку. «Свобода» в Донецькій області має шанс набрати значно більше голосів порівняно з минулими виборами. А з урахуванням кількості виборців тут навіть невеликий відсоток може дорівнювати великому відсотку на Західній Україні, зазначив О.Тягнибок.

За його словами, 5–8 % – на таку цифру можна розраховувати навіть з урахуванням «крадіжки голосів». «Через соціальні мережі та в партійну канцелярію сьогодні ми отримуємо чи не найбільшу кількість листів з Донбасу, тут кількість наших прихильників зростає як ніде», – підкреслив лідер ВО «Свобода». О. Тягнибок запевнив, що в передвиборній лінії «Свободи» на сході і заході України не буде ніяких відмінностей.

Він також запевнив, що «Свобода» не вийде з Комітету опору диктатурі, хоча є побоювання, що диктатура докладе всіх зусиль, щоб розколоти комітет. «Режим використовує силовий сценарій у випадку, якщо люди вийдуть на вулиці захищати свої голоси. І підтвердженням цьому служить

призначення

І. Калініна главою СБУ і Д. Саламатіна міністром оборони. Уже дано вказівки, розроблена схема», – зауважив О. Тягнибок.

Утім експерти, аналізуючи ситуацію, зазначають, що Донецька область залишається вотчиною Партії регіонів і «регіонами» тут матимуть підтримку на виборах. Щодо Луганської області, то тут є певні проблеми. Як уже засвідчили опитування, існує значна недовіра до політиків. Окрім цього, за словами експертів, події розгортаються так, що може виникнути внутрішній конфлікт у Партії регіонів між «донецькими» і «луганськими».

Експерти вважають, що на виборах 2012 р. «луганські» понесуть серйозні втрати порівняно з 2002 р. І справа не в тому, що кількість одномандатних округів в області скоротиться з 12 до 11. Основна причина майбутніх втрат – необхідність поступатися мажоритарними округами нинішнім союзникам з Партії регіонів.

За словами експертів, група «луганських» як політичне явище почала складатися навколо В.Тихонова в середині 1990-х років. У 1994 р. В. Тихонов достатньо успішно очолював регіональний штаб кандидата в Президенти Л. Кучми, і Луганська область внесла вагомий внесок в його перемогу над Л. Кравчуком. Тоді і склалися добрі особисті стосунки В.Тихонова з Л. Кучмою. Ці відносини давали можливість вирішувати не тільки проблеми районів і міст Луганщини, а й представників їх номенклатури.

Головною кадровою знахідкою, на думку експертів (хоча і далеко не єдиною), став О. Єфремов, який з «подачі» В. Тихонова був призначений спочатку заступником глави ОДА по промисловості, а потім, у 1998 р., головою облдержадміністрації. О. Єфремов успішно продовжив процес консолідації місцевої номенклатури, саме при ньому з'явилася така інновація, як рада регіонів.

Але вибори 2012 р., на думку експертів, загрожують команді О. Єфремова серйозними розчаруваннями у вигляді втрати значної частини виборчих округів, які «одержать» інші внутрішньопартійні угруповання партії влади. Насамперед ідеться про одномандатні виборчі округи з містами Лисичанськ і Северодонецьк.

За словами деяких експертів, ці округи вже «приписані» до групи Фірташа – Львовчкіна. Щодо Лисичанська з великою вірогідністю вже можна назвати прізвище майбутнього кандидата від ПР, це місцевий міський голова С. Дунаєв. Хто буде висунутий з'їздом Партії регіонів кандидатом у нардепи від Северодонецько-Рубежського округу, сьогодні передбачити неможливо. Явні амбіції на нього знову проявляє явно не «луганський» Ю. Іоффе, якого пов'язують багаторічні дружні відносини з Ю.Бойком. У «запасі» в групі Фірташа – Львовчкіна й колишній мер Северодонецька В.Грицишин. Нарешті, і О. Кунченко, зіткнувшись з суворою реальністю, уже не дуже наполягає на честі бути «луганським».

Експерти вважають, що дуже велика вірогідність того, що вже на стадії висунення кандидатів на з'їзді Партії регіонів «луганські» втратять чотири одномандатні виборчі округи з 11, які в області будуть утворені. Сумнівно,

що такі значні втрати будуть компенсовані включенням «луганських» у прохідну частину списку Партії регіонів.

Варто також зазначити, що на Луганщині впливовою залишається Комуністична партія України. Тому немає причин сумніватися, що КПУ висуне своїх кандидатів у нардепи у всіх мажоритарних округах регіону, як це було і в 2002 р. При цьому реальні шанси перемогти в одному з луганських округів має С.Кілінкаров, який довів це в 2010 р. під час виборів міського голови Луганська. Утім, С. Кілінкаров, швидше за все, буде і в прохідній частині списку КПУ. Що дає йому поле для маневру. У луганських же округах очікується поява союзника КПУ бізнесмена В. Кривобокова. Цілком можливе висунення як кандидатів в одномандатних округах секретаря Луганської міськради О.Філіпського і голови бюджетної комісії міськради В. Медяника.

Звичайно, якщо влада не зможе поліпшити рівень життя населення, експерти не виключають, що комуністи зможуть посилити свій вплив не лише на Луганщині, а і в Донецькій та Харківській областях.

Окрім комуністів, у східних областях мають шанси на успіх іще деякі політичні сили. Експерти не виключають, що на Луганщині в більшості округів будуть кандидати від «Єдиного центру», а подекуди вони зможуть претендувати на перемогу. Так, у Стаханові може спробувати повторити успіх 2002 р. В.Тополов. Здатний дати бій «регіоналам» у свердловському окрузі

К. Ільченко.

Від «Фронту змін» можна прогнозувати висунення І. Ліські в одному з луганських або в краснолучському окрузі, а також адвоката І. Радченка в Сєверодонецьку.

Народна партія має нагоду висунути кандидатами двох колишніх нардепів 2002 р.: В.Надрагу в окрузі, у який входить Камєнобродський район, і К.Фоменко у Сватово.

За словами експертів, як і в 2002 р., розраховувати на перемогу зможуть деякі з самовисуванців. Хто це буде конкретно – передбачити неможливо, але новий закон таку можливість дає.

Актуальна прес-конференція

С. Горова, мол. наук. співроб.

Соціологи про майбутні вибори

На сьогодні в Україні дедалі більш актуальною та обговорюваною стає тема майбутніх виборів. Так, 5 березня в інформаційному агентстві УНІАН відбулася прес-конференція, на якій були представлені результати дослідження соціологічної групи «Рейтинг», що проводилося з 10 по 24 лютого поточного року. Аудиторією дослідження було населення України

віком від 18 років і старші. Вибіркова сукупність: 4 тис. респондентів. Похибка репрезентативності дослідження (із імовірністю 0,95): для значень, близьких до 50 %, похибка становить не більше 1,5 %, для значень, близьких до 30 %, – не більше 1,3 %, для значень, близьких до 10 %, – не більше 0,9 %.

Як зазначив на прес-конференції директор соціологічної групи «Рейтинг» О.Антипович, якби вибори до Верховної Ради України відбувалися в лютому 2012 р., то 42 % опитаних однозначно взяли б у них участь, ще 33 % – швидше брали участь у виборах.

За результатами дослідження, порівняно з попередніми місяцями рівень мобілізації виборців дещо зріз. Як і в грудні минулого року, найбільш мобілізованими є виборці партій «Батьківщина», «Свобода» та КПУ. Також найвищий рівень мобілізації на заході, півночі і сході України, найнижчий – у центрі та на півдні.

Результати дослідження говорять про те, що, якби вибори до Верховної Ради України відбувалися в лютому 2012 р., 19,6 % опитаних (серед тих, хто взяв би участь у виборах) проголосували б за «Батьківщину», 18,2 % – за Партію регіонів, 11,2 % – за «Фронт змін», 7 % – за Комуністичну партію, 6,5 % – за партію УДАР В.Кличка, 4,3 % – за «Свободу». Ще 2,9 % виборців підтримали б «Сильну Україну», 2,1 % – «Громадянську позицію», 1,6 % – Народну партію. Решту партій підтримують менше 1 % виборців, таких загалом – близько 5 %. Не підтримали б жодну з партій («проти всіх») – 7,9 %, не визначились з вибором – 13,9 %.

У зв'язку зі змінами законодавства про вибори, категорії «проти всіх» було задано додаткове питання: «Відповідно до нового закону, на парламентських виборах 2012 р. виборці не матимуть можливості голосувати “проти всіх”. Як Ви тоді проголосуете?» Згідно з результатами, відповіді розподілилися таким чином: 16 % категорії «проти всіх» проголосують за конкретні партії (відносно більше за УДАР, «Фронт змін» та «Батьківщину»), 48 % – не визначилися, 36 % – не братимуть участі у виборах.

Таким чином, відповіді «проти всіх» були перерозподілені, уточнено в бік зменшення ймовірну явку виборців та виведені остаточні партійні рейтинги.

Відповідно, «Батьківщину» підтримують 20,3 %, Партію регіонів – 18,8 %, «Фронт змін» – 11,7 %, КПУ – 7,2 %, УДАР – 6,9 %, «Свободу» – 4,5 %, «Сильну Україну» – 3,1 %, «Громадянську позицію» – 2,2 %, Народну партію – 1,6 %. Решту партій – понад 5 %. Не визначились з вибором 18,2 % виборців. Таким чином, істотно зросла лише кількість невизначених (з 14 до 18 %), а показники партій та їх місце в рейтингу практично не змінилися.

«Якби вибори Президента України відбувалися в лютому 2012 р., 19,7 % опитаних (серед тих, хто взяв би участь у виборах) проголосували б за В. Януковича, 19,4 % – за Ю.Тимошенко, 12,8 % – за А.Яценюка, 6,5 % – за В. Кличка, 5,6 % – за П.Симоненка, 3,7 % – за С.Тігіпка, 3 % – за О. Тягнибока, 2,7 % – за А.Гриценка, 1,5 % – за В. Литвина, 0,7 % – за Н.Королевську, 0,6 % – за В.Ющенка. Інших кандидатів підтримали майже 4 %, не підтримали б жодного – 6 %, не визначились – 14,1 %», – повідомив

на прес-конференції О. Антипович.

«Рейтинг» констатує, що порівняно з груднем минулого року найбільший ріст демонструє УДАР, позиції якого поліпшилися з 5 до 6,5 %. У результаті УДАР впритул наблизився у рейтингу до КПУ (7 %), а В.Кличко повернув собі четверту позицію в президентському рейтингу.

За результатами дослідження, рейтинги лідерів майже не зазнали змін: «Батьківщина», як і у грудні, мінімально випереджає Партію регіонів (19,6 % проти 18,2 %), водночас у президентському рейтингу мінімальне лідерство за В.Януковичем (19,7 % В. Януковича проти 19,4 % Ю. Тимошенко). При цьому якщо позиції В. Януковича дещо поліпшилися порівняно з груднем, то Партії регіонів – погіршилися.

Повністю стабільні рейтинги «Фронту змін» (11,2 %) та А. Яценюка (12,8 %).

А от комуністи, за результатами опитування, не змогли підтвердити динамічне зростання, що фіксувалося в грудні (понад 8 %), однак і цього результату достатньо для проходження до парламенту.

Позиції «Свободи» не змінилися (4,4 %): партія і надалі близька до подолання 5-відсоткового бар'єра на виборах.

Водночас «Сильна Україна» (2,9 %) та «Громадянська позиція» (2,1 %) мають значно менші шанси до подолання прохідного бар'єра при чинній редакції закону про вибори.

За словами О.Антиповича, «жоден з досліджуваних варіантів об'єднаних списків не дає кумулятивного ефекту – відповідно, похід партій на вибори “по одному” дає у підсумку кращі результати, ніж в об'єднанні».

Єдиний варіант об'єднання, за якого майже досягається кумулятивний ефект, – це єдиний список партій «Батьківщина» та «Фронт змін». Таке об'єднання на сьогодні готові підтримати 30 % виборців, при цьому «по одному» партії можуть отримати 31 %. Лише на заході таке об'єднання дає приріст: 51 % – «по одному», проти 53 % – «разом». Основна проблема в тому, що прихильники «Фронту змін» таке об'єднання сприймають гірше (лише 75 % прихильників готові вже підтримати єдиний список), ніж прихильники «Батьківщини» (90 %). Водночас втрати по лінії «Фронту змін» компенсуються за рахунок перетоків від «Свободи», «Громадянської позиції», Європейської партії, «Нашої України». Також таке об'єднання готові підтримати до 10 % «невизначених» та «проти всіх».

За результатами дослідження, приєднання до цього об'єднання («Батьківщина» + «Фронт змін») «Свободи» не додає йому електоральної ваги. Єдиний список партій «Батьківщина», «Фронт змін» та «Свобода» сьогодні готові підтримати 30 %, при цьому «по одному» партії можуть отримати до 35 %.

Лише близько 80 % існуючих прихильників «Батьківщини», 70 % – «Фронту змін» та «Свободи» вже готові підтримати таке об'єднання. Привертає увагу те, що як прихильники «Батьківщини», так і «Фронту змін» більш обережніше ставляться до об'єднання «трьох», ніж «двох». Водночас втрати компенсуються за рахунок незначних перетоків від «Нашої України» та УСДП (до 15 %), «Громадянської позиції» та Європейської партії (10 %).

Також таке об'єднання готові підтримати до 10 % «невизначених» та 6 % «проти всіх».

Лише на заході України за об'єднання «трьох» готові проголосувати більше (56 %), ніж за об'єднання «двох» (53 %). На півночі їх потенційний рейтинг однаковий (37 %), а вже в центрі є значні втрати: об'єднання «Батьківщина» + «Фронт змін» підтримують 31 %, а «Батьківщина» + «Фронт змін» + «Свобода» – лише 25 %.

Таким чином, приєднання «Свободи» найбільш болісно сприймається саме в центрі і градус неприйняття буде прямо пропорційним підвищенню градуса радикальності «Свободи».

Слід зазначити, що прихильники «Батьківщини» сприймають будь-яке об'єднання краще, ніж прихильники партій – імовірних союзників. Відчувається певна незахищеність, спровокована відсутністю лідера, відповідно, об'єднання може сприйматися і через призму шляху до захисту. Не досягається кумулятивного ефекту й у разі об'єднання провладних партій. За єдиний список Партії регіонів, Народної партії та «Сильної України» готові вже проголосувати 21 %, при цьому «по одному» партії можуть отримати 23 %.

Найбільш упевненими за такого формату почуваються прихильники Партії регіонів (майже 90 % прихильників готові вже підтримати єдиний список). Водночас цього не можна сказати щодо інших можливих учасників: Народної партії (лише 52 %) та «Сильної України» (лише 64 %). Додає цьому об'єднанню те, що за нього вже готові проголосувати до 10 % «невизначених». Зовсім пасивними є прихильники КПУ – лише 5 % з них можуть проголосувати за такий об'єднаний список. Найбільш перспективне таке об'єднання для сходу та Донбасу.

Директор соціологічної групи «Рейтинг» у своєму виступі зазначив, що, за результатами дослідження, здійснюючи вибір, за яку партію голосувати на виборах 2012 р., 52 % опитаних будуть голосувати, швидше за все, проти курсу Президента В.Януковича, 22 % – на підтримку курсу нині діючого Президента. Ще 26 % не визначилися з відповіддю.

Так, на Донбасі понад третину виборців мають наміри голосувати на підтримку курсу Президента В. Януковича, майже 30 % – проти. У решті регіонів кількість опитаних, які швидше голосуватимуть проти курсу Президента В.Януковича, перевищує тих, які голосуватимуть на підтримку його курсу. Найбільш радикально налаштовані мешканці заходу (74 %), півночі (69 %) та центру (56 %) України.

Понад 90 % прихильників Партії регіонів, майже половина – «Сильної України» та чверть – КПУ голосуватимуть на виборах 2012 р., швидше за все, на підтримку курсу В.Януковича. При цьому, як говорить дослідження, близько 90 % прихильників «Батьківщини», «Свободи» та «Фронту змін» – голосуватимуть проти курсу діючого глави держави. Важливо, що аналогічної позиції дотримується половина «проти всіх» та понад третина «невизначених».

Виборці вірять у те, що на виборах 2012 р. зможуть об'єднатися, швидше, провладні партії (53 % – зможуть об'єднатися проти 24 % – «ні»), ніж опозиційні (44 % – зможуть об'єднатися проти 36 % – «ні»).

Лише половина мешканців заходу і півночі країни вірять в об'єднання опозиції на виборах. Натомість, майже 60 % мешканців заходу вірять в об'єднання провладних партій. А найбільше в це вірять на сході (майже 70 %). Цікаво, що на півдні переважно не вірять ані в об'єднання опозиції, ані провладних партій. В об'єднання опозиції найбільше вірять прихильники «Батьківщини», а щодо партій влади – прихильники Партії регіонів. Решта виборців більш стримані в оцінках. Серед опозиційних партій найменше вірять в об'єднання опозиції прихильники УДАРу, серед провладних – КПУ.

«Попри слабку віру в об'єднання, готовність підтримати єдиних кандидатів від опозиції значно вища, ніж від влади», – зазначив на прес-конференції О.Антипович. Так, 43 % швидше голосуватимуть на мажоритарному окрузі за єдиного кандидата від опозиції, 34 % – ні, 23 % – не визначилися. Майже 90 % прихильників «Батьківщини», понад 70 % – «Фронту змін» та «Свободи», майже 60 % – УДАРу та «Громадянської позиції» можуть підтримати єдиних кандидатів на мажоритарних округах від опозиції. Найбільше на заході (64 %), півночі (56 %) та в центрі (46 %), а також від третини на сході до чверті на Донбасі. 32 % швидше голосуватимуть на мажоритарному окрузі за єдиного кандидата від влади, 46 % – ні, 23 % – не визначилися.

За результатами дослідження, єдиних кандидатів від влади можуть підтримати близько 40 % на сході і Донбасі, близько третини – на півдні та в центрі, близько чверті – на півночі та заході. Відповідно, понад 90 % прихильників Партії регіонів, близько 70 % – «Сильної України» та Народної партії і лише третина – КПУ, які, швидше за все, не ототожнюють себе ані з владою, ані з опозицією.

(Інформація СІАЗ)

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Возобновлено действие Соглашения о научном и технологическом сотрудничестве между Украиной и Европейским Союзом. Соглашение о научном и технологическом сотрудничестве создает юридическую базу для координации сотрудничества Украины и Евросоюза в сфере научного и технологического сотрудничества. Согласно сообщению представительства Украины при ЕС, этот документ, в частности, предоставит импульс интеграции отечественных научных учреждений в европейское исследовательское пространство и использование ими существующих инструментов и механизмов обеспечения актуальных исследований и развития.

В частности, в сообщении сказано, что доступ к современным европейским научно-технологическим разработкам будет способствовать восстановлению позиций Украины как страны-поставщика, а не только потребителя высокотехнологичной продукции.

При этом в представительстве отметили, что важным элементом возобновленного Соглашения стало создание совместного Комитета по сотрудничеству в отрасли науки и технологий, первое заседание которого состоялось 23 ноября 2011 г. Соглашение о возобновлении Соглашения о научном и технологическом сотрудничестве вступило в силу 21 декабря 2011 г. (*LB.ua*(http://lb.ua/news/2012/02/16/136921_ukraina_i_es_vozobnovili_nauchnoe_i.html). – 2012. – 16.02).

* * *

Україна й Японія зацікавлені в підписанні угоди про співпрацю з реагування на надзвичайні ситуації на АЕС.

Підготовка угоди між урядами України та Японії про співробітництво двох країн з післяаварійного реагування на надзвичайні ситуації на атомних електростанціях перебуває на стадії остаточних узгоджень. Документ буде повністю готовий до підписання в середині квітня. Про цей аспект двосторонньої співпраці у сфері ядерної безпеки йшлося під час зустрічі міністра надзвичайних ситуацій В.Балоги та Надзвичайного і Повноважного Посла Японії в Україні Т.Саката.

Угода має на меті збір, аналіз і обмін інформацією про способи реагування на аварії, які можуть виникати на об'єктах атомної енергетики. На сьогодні між Україною та Японією, які набули значний досвід після трагічних інцидентів у Чорнобилі та Фукусімі, немає правових засад для такої взаємодії. Міжурядова угода покликана заповнити цю прогалину, щоб вивести двостороннє співробітництво на системний рівень.

За словами В.Балоги, документ визначає параметри обміну даними, науковою інформацією, ноу-хау на випадок інцидентів на АЕС. Виконання цієї угоди спрямоване, насамперед, на захист людини і довкілля. Адже багато аспектів надзвичайних ситуацій, які виникають на об'єктах атомної енергетики, ще повністю не досліджені.

Одночасно, за словами урядовця, угода дає змогу планувати заходи із запобігання аваріям на АЕС, поширювати напрацювання і серед інших країн, у яких експлуатуються об'єкти атомної енергетики. Уряди України та Японії можуть домовлятися про спільні заходи, які стануть внеском у посилення безпеки в міжнародному вимірі (*Рупор Житомира* (<http://ruporzt.com.ua/ukraina/36345-ukrayina-yaponiya-zackavlen-u-pdpisann-ugodi-pro-spyvpracyu-z-reaguvannya-na-nadzvichayn-situacyi-na-aes.html>). – 2012. – 6.02).

* * *

Востоchnoукраїнський національний університет ім. В. Даля підписав договір з кафедрою литья Магдебургського університету ім. Отто-фон-Гюріке для проведення науко-исследовательських робіт по комп'ютерному моделюванню процесів литья і матеріалознавства в режимі он-лайн через Інтернет на обладнанні вартістю 500 тис. євро.

Основними компонентами обладнання є 3D сканер і два 3D принтера (різної форми). Система працює наступним чином: інформація об'єкті потрапляє в комп'ютер з допомогою ручного сканера, після в комп'ютері проходить аналіз об'єкта і створення його тривимірної цифрової моделі. Далі принтер відповідного розміру друкує готову 3D модель виробу (влита форма). Студенти Далевського університету зможуть користуватися цією системою через Інтернет.

Обладнання є унікальним, аналогів якому немає в Україні. Сьогодні 3D сканери широко застосовуються для реверс-інженерингу виробів складної форми, яку важко виміряти стандартними засобами. Також, на відміну від координатно-вимірних машин, 3D сканер дозволяє отримати поверхню об'єкта цілком, а не окремі її точки. З його допомогою можна не тільки виробляти повне копіювання форми об'єктів, а створювати макети виробів для подальшого виробництва.

Сьогодні налажено спільне керівництво докторантами, навчаючись в Магдебургському університеті. Уже відбулося декілька захистів дисертацій.

В початку 2010 г. світ побачив спільний підручник Востоchnoукраїнського національного університету ім. В. Даля і Магдебургського університету ім. Отто-фон-Гюріке «Виробництво литв», ставший лауреатом національного конкурсу серед підручників, підручників, художественних виробів і наукових доповідей молодих спеціалістів «Литьє-прогрес» *(Во ВНУ ім. В. Даля відкрили онлайн доступ к унікальному німецькому обладнанню для 3D моделювання // Ракурс-плюс (<http://rakurs.pl.ua/-novosti-luganska-i-luganskojj-oblasti/105035-vo-vnu-imeni-vladimira-dalja-otkryli-on.html>). – 2012. – 20.01).*

* * *

Перший заступник голови Кіровоградської обласної державної адміністрації А. Ніколаєнко провів черговий раунд переговорів із представниками Міжнародної інженерної компанії China Coal Technology and Engineering Group Corporation (Китайська Народна Республіка). На початку листопада минулого року голова облдержадміністрації С. Ларін уже зустрічався з китайськими фахівцями. Тоді гості презентували керівництву області власні напрацювання та перспективні плани стосовно добування та переробки олександрійського бурого вугілля на кілька видів енергоносіїв.

Уже нині попередні домовленості починають наповнюватися реальним змістом. Китайська інженерна компанія пропонує створити спільну

українсько-китайську робочу групу, яка внесе конкретні пропозиції та напрацювання стосовно будівництва заводу з переробки бурого вугілля на рідке паливо, яке може використовуватися для опалення будинків, а також як пальне для автотранспорту. Китайців також цікавить використання потужностей Новомиргородської шахти, вугілля якої характеризується високою енергетичною ємністю.

Китайські партнери готові підписати рамкову угоду й на першому етапі співпраці інвестувати в реалізацію проекту близько 50,0 млн дол. під державні гарантії (*Week.kr.ua* (<http://week.kr.ua/kirovohradschyna-aktyvno-vede-dialoh-iz-kytajskymy-investoramy-pro-budivnyctvo-potuzhnostej-z-vyrobnyctva-alternatyvnyh-enerhonosijiv/3139>). – 2012. – 25.01).

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням № 79 від 15 лютого 2012 р. схвалив Концепцію Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2013–2017 рр. із загальним обсягом фінансування 2,58 млрд грн.

Реалізація Програми забезпечить розвиток космічних технологій та їх інтеграції в реальний сектор національної економіки та сфери національної безпеки й оборони:

- здійснення дистанційного зондування Землі з космосу;
- розвиток космічних систем телекомунікації та навігації;
- здійснення космічної діяльності в інтересах національної безпеки та оборони;
- проведення наукових космічних досліджень;
- розвиток космічної техніки та технологій її виготовлення;
- створення космічних комплексів;
- забезпечення промислово-технологічного розвитку;
- розвиток міжнародного співробітництва.

Реалізація Програми, фінансування якої буде здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, інвестицій та інших джерел (у тому числі й з використанням механізмів державно-приватного партнерства), дасть можливість забезпечити здійснення космічної діяльності України відповідно до сучасних вимог та національних інтересів.

Орієнтовний обсяг фінансування програми за рахунок усіх джерел становить 2,58 млрд грн, у тому числі з державного бюджету – 1,12 млрд грн.

Наприкінці січня, Кабінет Міністрів затвердив План заходів щодо виконання концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 р. Серед іншого, концепція передбачає космічні експерименти на міжнародних космічних станціях, у тому числі за участю вітчизняних космонавтів-дослідників у складі міжнародних екіпажів.

Згідно з програмою, Україна братиме участь у дослідженні Місяця, використовуючи вітчизняні космічні апарати.

Також задекларовано, що будуть створені космічний ракетний комплекс з ракетою-носієм «Циклон-4» (про активізацію реалізації цього проекту заявляли ще в 2011 р.), космічний ракетний комплекс з ракетою-носієм з екологічно чистим паливом «Маяк», авіаційно-космічний комплекс «Повітряний старт» на базі легкого літака і важкого літака. Фінансувати всі ці починання будуть, залучаючи приватний капітал.

Орієнтовний обсяг фінансування становить 38,5 млрд грн. Реалізація концепції буде відбуватися в чотири етапи: перший етап – 2011–2017, другий – 2018–2022, третій – 2023–2027 і четвертий етап – 2028–2032 (*РБК-Україна* (<http://www.rbc.ua/ukr/top/show/ukraine-vydelit-na-pyatiletnyuyu-kosmicheskuyu-programmu-1-mlrd-16022012154000>). – 2012. – 16.02).

* * *

13 лютого 2012 р. о 12.00 за київським часом з космічного центру CSG в Куру, що розташований у Французькій Гвіані, відбувся перший пуск європейської ракети-носія легкого класу «Вега». На четвертому ступені ракети-носія встановлено маршовий двигун, який розроблено Державним підприємством «Конструкторське бюро “Південне” ім. М.К.Янгеля та виготовлено Державним підприємством «Виробниче об’єднання “Південний машинобудівний завод ім. О.М.Макарова”» (м. Дніпропетровськ). Двигун успішно відпрацював за заданою циклограмою, ракета-носій повністю виконала програму польоту: на розрахункові орбіти виведено дев’ять супутників – два італійських LARES и ALMASat-1 та сім мікросупутників CubeSat (США) (*Урядовий портал* (http://www.kmu.gov.ua/-control/uk/publish/article?art_id=244956478&cat_id=244276429). – 2012. – 13.02).

* * *

У січні одне з провідних державних підприємств України – виробниче об’єднання «Київприлад» – відзначило 50-річчя діяльності у сфері створення і випуску апаратури для космічної галузі.

«Київприлад», створений на базі заводу «Газапарат», налагодив виробництво газових плит, редукторів, промислових і побутових лічильників, попит на які зростає з огляду на широку газифікацію міст і сіл.

У 1962 р. завод уперше отримав конструкторську документацію на випуск приладів для космічної техніки.

«Київприлад» випустив бортові командно-вимірювальні системи для супутників «Молния-3», «Экран», «Гонец», «Горизонт», «Галс», за допомогою яких забезпечували зв’язок з віддаленими куточками території країни та морськими суднами, а також пряму трансляцію телевізійних передач на різні регіони.

Апаратура з маркою «Київприладу» прислужилася й на орбітальних космічних станціях «Салют», «Алмаз» і «Мир», у ракетах-носіях космічного призначення з сімейств «Циклонів» та «Зенітів» (дніпропетровського КБ «Південне» і ВО «Південний машинобудівний завод») і «Протонів» (дітище московського Заводу ім. Хрунічева), а також у проекті багаторазового

космічного корабля «Буран».

На «Київприладі» також розробили й виготовили апаратуру управління блоком виведення «Ікар» – для ракети-носія «Союз», якою виводили на навколосеземні орбіти супутники «Глобалстар», і командно-програмну систему управління «Компарус» – для російського модуля «Заря», що входить до складу Міжнародної космічної станції (МКС), і апаратуру телеметрії для міжнародного космічного проекту «Морський старт», у якому бере участь й Україна.

«Київприлад» бере нині активну участь не лише в забезпеченні потреб космічної галузі України, а й у численних міжнародних програмах співпраці з Росією, США та іншими зарубіжними партнерами. Так, продукція цього об'єднання (16 різних приладів) надійно працює на пілотованих космічних кораблях «Союз-ТМ» і транспортних вантажних кораблях «Прогрес-М».

З метою модернізації стартового комплексу для запусків ракет-носіїв «Зеніт-М» (на космодромі Байконур) «Київприлад» підписав контракт з розробником цієї ракетно-космічної системи – конструкторським бюро «Південне» – на створення трьох комплектів обладнання систем автоматизованого управління. З використанням цих систем зроблено кілька успішних запусків «Зенітів» за міжнародним проектом «Наземний старт» та іншими програмами.

Відповідно до технічного завдання КБ «Південне» фахівці «Київприладу» створили і на конкурсній основі реалізували «Фундамент» – автоматизовану систему управління стендом транспортних випробувань створюваної у Дніпропетровську нової ракети-носія космічного призначення «Циклон-4».

На сьогодні виробничі потужності підприємства використовуються на 30 %, тому розширюється номенклатура виробництва не тільки космічної продукції, а й земного призначення. Це, зокрема, сучасна мікропроцесорна та інша апаратура для енергетики, металургії, залізничного транспорту, будівництва, міського електротранспорту і метрополітенів.

Серед споживачів продукції «Київприладу» – металургійні комбінати Кривого Рогу, Маріуполя, Дніпропетровська, Єнакієвого та деяких інших міст України, низка гірничозбагачувальних комбінатів (Північний, Східний, Орджонікідзевський, Полтавський тощо), «Укренерговугілля», «Укрзалізниця», «Нібулон», «Наша ряба», «Буковель» та багато інших. Різні проекти за участю «Київприладу» реалізують наразі в Росії, Білорусі, Казахстані, Узбекистані та інших країнах.

За словами голови Державного космічного агентства Ю.Алексєєва, «Київприлад» бере участь (своєю апаратурою для випробувань) у проекті щодо нової американської ракети-носія «Таурис-2», створеної компанією Orbital Science Corporation на замовлення Національної аерокосмічної адміністрації США (NASA) і призначеної для доставки вантажів на Міжнародну космічну станцію. Перший ступінь цієї ракети створено у дніпропетровському

КБ «Південне» і виготовлено на ВО «Південний машинобудівний завод». Перший випробувальний пуск «Тауриса-2», як очікується, має відбутися

нинішнього року з американського космодрому «Уоллопс», розташованому на острові біля атлантичного узбережжя США.

Генеральний директор ВО «Київприлад» О.Осадчий розповів, що для складових наземного комплексу космодрому Алкантара за проектом українсько-бразильського співробітництва в космічній галузі виробниче об'єднання минулого року розробило апаратуру автоматизованого дистанційного управління агрегатами стартового комплексу й апаратуру автоматизованого робочого місця керівника робіт, а у 2012 р. виготовлятиме ще кілька підсистем АСУ для Алкантари.

У поточному році на «Київприладі» буде завершено розробку конструкторської документації та виготовлення контрольно-перевірочної апаратури для електрообладнання ракети-носія «Циклон-4».

«Київприлад» плідно співпрацює з багатьма столичними структурами – «Київенерго», «Київпастрансом», Київським метрополітемом тощо. Оскільки нині міська влада декларує наміри щодо розвитку Києва на основі інноваційних підходів, колектив «Київприладу», який має чимало сучасних високотехнологічних науково-технічних розробок, готовий зробити в цю справу свій вагомий внесок (*Фельдман В. У космос стартують... з перспекту перемоги // Демократична Україна (http://www.dua.com.ua/2012/005/-18.shtml). – 2012. – 3.02).*

* * *

Мариупольское ПАО «Азовмаш» – стало активным участником бразильско-украинской космической программы.

После визита Президента Украины В. Януковича в Бразилию космическое сотрудничество с этой южноамериканской страной вступает в ответственную фазу пуска первой ракеты по программе «Циклон-4» с космодрома Алькантара.

По оценке глав национальных космических агентств Украины и Бразилии Ю. Алексеева и М. Антонио Рауппа, он состоится в 2013 г. Ведущая роль в приближении старта принадлежит создателям заправочной ракетной техники – ПАО «Азовмаш» (Мариуполь). Бинациональной компанией «Алькантара Циклон Спейс» (СБК «АЦС») принято оборудование, относящееся к первому этапу контракта. В украинско-бразильской космической программе участвуют КБ «Южное», «Южмаш», ведущие институты Украины, занимающиеся космической тематикой. «Азовмаш» работает над созданием систем заправки компонентами ракетного топлива, нейтрализации паров компонентов и выделяемых при пусковой деятельности вредных промстоков.

Конструкторы ПАО «Азовмаш» и ЧАО «АзовЭлектроСталь» работают над созданием заправочного оборудования космического корабля и танков-контейнеров. Это создание четырех уникальных систем.

65 лет «Азовмаш» является ведущей компанией по созданию заправочной космической техники (*Versuu.com (http://www.versii.com/news/249518/). – 2012. – 13.02).*

Інноваційні розробки та технології

В Донбасской государственной машиностроительной академии под руководством профессора А. Колотая вместе со студентами А. Колесниченко и С. Диковым впервые в Украине был воспроизведен двигатель

Стирлинга.

Первая разработка ученых из Краматорска ориентирована на снабжение электроэнергией в производных условиях для мобильного телефона или ноутбука. Разработчиками внесены некоторые изменения, которые усовершенствовали цикл Стирлинга и упростили конструкцию машины.

В результате, впервые в Украине был воспроизведен двигатель Стирлинга. К этому моменту подобные варианты генераторов на основе Стирлинга, которые работают от ядерных и радиоизотопных источников тепла, рассматривало NASA.

Цикл Стирлинга, воспроизведенный научными деятелями, представляет собой тепловую машину, которая работает не только от сжигания топлива, но и от любого источника тепла, например – солнечных лучей.

Термомеханический преобразователь, объединенный с линейным электрическим генератором, позволил ученым академии создать самый эффективный на сегодня автономный источник электроэнергии, который имеет ККД почти в три раза выше, чем в существующих ветрогенераторах и солнечных батареях.

А. Колот совместно со студентами академии планирует разработать автоматизированную методику расчета и проектирование двигателя Стирлинга и передать ее заинтересованным производителям.

В данное время они работают над созданием такого двигателя, который сможет обеспечивать электроэнергией частный дом (*Восточный проект (http://www.vp.donetsk.ua/lastnews.php?page=3&id_cat=1<http://www.vp.donetsk.ua/statya.php?vstat=12975.php>). – 2012. – 27.01*).

* * *

Представники Херсонської державної морської академії розробили методику щодо зменшення метало- та енергоємності матеріалів у промисловості. Проект, розроблений на кафедрі технічної механіки на чолі з завідувачем кафедри професором А. Букетовим, презентовано в обласній державній адміністрації.

Ці наукові розробки можливо впроваджувати в машино- та кораблебудуванні, значно зменшуючи витрати на виробничі матеріали.

На нараді також були присутні представники провідних промислових підприємств області: ДП «Судмаш», ВАТ «Херсонський завод карданних валів», ВАТ «Каховський завод електрозварювального устаткування», Херсонського державного заводу «Паллада», ВАТ «Херсонський суднобудівний завод».

Керівники підприємств активно обговорювали презентований проект і за підсумками наради було прийнято рішення щодо проведення детального обговорення технічних та економічних показників розробок та проекту в цілому, а також надання пропозицій до управління промисловістю та розвитку інфраструктури обласної державної адміністрації з питань впровадження проекту на промислових підприємствах області (*Херсон. Громада. Ініціатива* (<http://www.hgi.org.ua/?ch=news&newspage=1>). – 2012. – 7.02).

Альтернативні джерела енергії

Н. Мхитарян, член-корреспондент НАН України, доктор технічних наук, професор, директор Інститута возобновляемой энергетики НАН України:

«В Бразилии уже в конце прошлого года энергия от ветровых электростанций оказалась дешевле той, которую произвели станции, работающие на природном газе. Этот факт обнадеживает. В Украине сегодня стоимость электроэнергии, произведенной солнечными электростанциями, составляет примерно 5 грн за 1 кВт/ч, ветровой – чуть больше гривни, гидроэнергетики – чуть меньше, зато стоимость электроэнергии, произведенной на АЭС, – 20 коп. Путь один – снижение себестоимости.

Научно-технические проблемы альтернативной энергетики известны, они становятся темами фундаментальных и прикладных исследований института, стимулом к изобретательской деятельности. Это – повышение эффективности солнечных панелей, рост емкости аккумуляторов энергии, увеличение надежности ветровых установок и т. д. В сентябре прошлого года в Крыму наш институт провел XII Международную научно-практическую конференцию “Возобновляемая энергетика XXI века”, в которой приняли участие ученые Украины, России и Европы. По итогам ее работы обозначился еще ряд проблем. Прежде всего, было отмечено: в Украине отсутствует координационный центр по разработкам в области возобновляемой энергетики, не говоря уже о других компонентах научной инфраструктуры по изучению ее перспектив. Также наше государство существенно отстает в технологическом плане, что мешает даже заинтересованным предприятиям наладить выпуск надежного и потребителски привлекательного оборудования для возобновляемой энергетики.

Параллельно с пересмотром энергетической программы должна быть принята новая Государственная программа развития возобновляемой энергетики. И в ней вышеупомянутую цель – замещение к 2030 г. 30 % энергоносителей из традиционных источников энергоносителями из возобновляемых источников, при снижении их стоимости минимум в два раза – можно будет детально прописать, с пошаговым описанием продвижения к ней. Выполнение такой программы даст возможность

повысить уровень энергетической независимости Украины, уменьшить объем использования традиционных природных ресурсов, улучшить экологическую ситуацию, усовершенствовать механизм государственного управления и регулирования в отрасли. Положительным побочным, но немаловажным эффектом будет и приближение Украины к требованиям Европейского Союза с точки зрения реализации положений Энергетической хартии. Прогнозный технико-экономический показатель от роста использования энергии возобновляемых источников: поступление средств в государственный бюджет за счет налога на прибыль за период 2011–2030 гг. прогнозируется в объеме 158 млрд грн, а до 2055 г. – 860 млрд грн. Кроме того, поступления в бюджеты всех уровней возрастут за счет начислений на заработную плату, арендных платежей, компенсаций за предотвращение вредных выбросов и т. д. Это объективно выгодный путь, важно только его начать.

На первом этапе реализации программы необходимо создать инновационный центр, который бы координировал разноплановые мероприятия, необходимые для достижения ее целей. Целесообразно было бы создать его на базе Института возобновляемой энергетики (ИВЭ) НАН Украины как ведущей организации в отрасли альтернативной энергетики. Институт проводит системные фундаментальные и научно-технические исследования, имеет соответствующую экспериментальную и производственную базу, конечно, требующую модернизации, необходимый кадровый потенциал и опыт подготовки законодательных инициатив.

Согласно расчетам, срок окупаемости инвестиций для разных видов возобновляемой энергетики – от пяти до девяти лет. Потому это действительно серьезное предложение для тех субъектов хозяйствования, кто рассчитывает на долгое и стабильное пребывание на рынке. Институт завершил масштабное исследование по перспективам развития возобновляемой энергетики выйдя на прогнозные показатели, в которых наглядно видны уменьшение стоимости оборудования и себестоимости электроэнергии для разных видов возобновляемых источников, с учетом всех факторов, включая амортизацию и налогообложение. Определены также оптимальные размеры “зеленых тарифов” на каждый год. Созданный при институте центр проводит сертификацию оборудования возобновляемой энергетики, предоставляет необходимые потребителям консультации»
(Еженедельник «Зеркало недели»
(http://zn.ua/TECHNOLOGIES/nver_mhitaryan_vozobnovlyemoy_energetike_alternativy_net-95945.htm). – 2012. – 21.01).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

П. Крالیук, доктор філософських наук, професор Національного університету «Острозька академія»:

«В Україні відсутня реальна програма інтеграції освіти в європейський

освітній простір, немає також чіткого розуміння, як це треба робити. Могло б бути декілька напрямів такої інтеграції. По-перше, необхідно реалізувати принципову вимогу Болонського процесу, що передбачає мобільність викладачів і студентів. У країнах Євросоюзу вже стала традиційною практика, коли студент один семестр або навіть один рік навчається в іншому університеті. Для цього розроблені спеціальні механізми, зокрема стипендіальні програми. В Україні таких механізмів немає.

Що стосується мобільності викладачів, то в країнах Євросоюзу вітають залучення до навчального процесу зарубіжних фахівців. Наприклад, вважається бажаним участь іноземних вчених при захисті дисертаційних робіт. В Україні це практично неможливо, оскільки сформована складна процедура нострифікації дипломів про вищу освіту, а особливо докторських дипломів.

По-друге, надання вищим школам реальної автономії – вона повинна стосуватися як фінансової сфери, так і навчального процесу. При цьому потрібно відмовитися від дріб'язкового регламентування життя вищих шкіл, надавши їм можливість гнучко реагувати на виклики, що існують на ринку праці.

На думку П.Кралюка, основним критерієм оцінки вищого навчального закладу повинні стати якість підготовки випускників того чи іншого університету, їх конкурентоспроможність на ринку праці. Бажано, щоб оцінка якості освіти випускників визначалася не лише державними, а й громадськими установами.

По-третє, має відбутися процес долучення вищої освіти до громадянського суспільства» (*Відголос.com* (<http://vidgolos.com/136488-naukovec-nazvav-umovi-yaki-dopomozhut-integrivati.htm>)). – 2012. – 30.01).

* * *

За минулий рік Вінницький національний технічний університет подав 268 заявок на винаходи та корисні моделі. Серед вишів держави це найвищий показник.

У 2011 р. наукові організації та навчальні заклади Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України стали найактивнішими заявниками на об'єкти промислової власності. Ними подано понад 3,8 тис. заявок на винаходи і корисні моделі, що становить майже 50 % від загальної кількості заявок, поданих юридичними особами (проти 3,6 тис. заявок у 2010 р.). Національною академією наук України – 753 заявки (9,3 %) (проти 771 за аналогічний період минулого року).

Серед вищих навчальних закладів, підпорядкованих Міносвіти, найбільш активними в поданні заявок виявилися Національний університет харчових технологій (291 заявка), Вінницький національний технічний університет (268 заявок), Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (257 заявок), Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (238 заявок), Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (138 заявок), Одеська національна академія харчових технологій та Ужгородський

національний університет (131 заявка).

Тематична спрямованість заявок, поданих національними заявниками у 2011 р., у цілому відповідає світовим тенденціям розвитку науки й техніки (*Вінниця.info* (<http://www.vinnitsa.info/news/vinnitskiy-politeh-v-avangardi-ukrayinskih-vinahidnikiv.html>). – 2012. – 7.02).

* * *

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника в серпні цього року святкуватиме своє 20-ліття.

Сьогодні університет об'єднує 8 навчальних інститутів, 6 факультетів, 4 навчально-консультаційні центри, 3 коледжі, школу-ліцей, 3 науково-дослідні інститути, 11 наукових центрів, Центр післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, Центр інформаційних технологій, Центр дистанційного навчання та контролю знань, навчально-методичне управління, науково-дослідну частину, 8 адміністративних відділів. Навчально-виховну та наукову роботу на 68 кафедрах здійснюють 782 штатних викладачів, у тому числі 65 докторів наук, професорів, 470 кандидатів наук, доцентів. А в університеті за 21 напрямом та 52 спеціальностями навчаються понад 18,5 тис. студентів.

Відомо, що у світі вирізняються чотири концепції класичного університету: французька (університет тут розуміють як місце навчання спеціалістів для державної служби), німецька (вчити мисленню, а не професії, з поєднанням навчання і наукових досліджень), англійська (університет повинен займатися лише навчанням і вихованням доброї й мудрої людини), американська (головною метою є виховання інтелектуальних «піонерів» для служіння суспільному поступові з обов'язковим тісним поєднанням навчання і наукових досліджень).

Серед наукових проектів університету виділяються передусім Міжнародні конференції з фізики й технології тонких плівок та наносистем, які проводяться ось уже третє десятиліття раз на два роки (торік конференція зібрала науковців з 13 країн світу і було подано 528 доповідей). Другий реалізований міжнародний спільний інноваційний проект, у якому беруть участь 29 університетів з Австрії, Німеччини, Італії, Словенії, Грузії, Білорусі та України загальною вартістю 1,5 млн євро – розроблення мережі електронних курсів дистанційного навчання для фахівців у галузі туризму.

Крім фундаментальних та прикладних напрямів науки в ПНУ є загальний потік студентів, орієнтований суто на навчання молоді, формування загальнолюдських цінностей і надання освітніх послуг суспільству (*Івасів Р.Ректор: місія нездійсненна // Галичина* ([http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single&tx_ttnews\[tt_news\]=18411&tx_ttnews\[backPid\]=24&cHash=8997c15527](http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single&tx_ttnews[tt_news]=18411&tx_ttnews[backPid]=24&cHash=8997c15527)). – 2012. – 9.02).

Охорона здоров'я

В. Запорожан, ректор Одеського національного медичного університету:

«Вже понад 10 років у країні обговорюється доцільність створення власної клінічної бази медичних університетів. Повернутися до цієї теми змусило активне обговорення в засобах масової інформації, у середовищі медичної громадськості проблем реформування галузі охорони здоров'я, які, вважаю, не можливі, по-перше, без якісної підготовки медичних кадрів, і, по-друге, без запровадження в лікувальну практику новітніх медичних технологій.

Реформа охорони здоров'я передбачає трирівневу структуру медичного обслуговування. Університетські клініки та науково-дослідні інститути Національної академії медичних наук України зобов'язані взяти на себе роль референтних центрів, де розробляються, апробуються та впроваджуються в практику охорони здоров'я нові технології та ліки і готуються кадри, ведеться контроль відповідності рівня медичної допомоги вимогам сьогодення як в регіонах, так і в галузі загалом.

У розпорядженні науковців і викладачів вишів не тільки нове сучасне обладнання, а й досвід попередніх поколінь вчених і лікарів, нові світові технології, заохочування мислити нешаблонно, нестандартно підходити до розв'язання нагальних медичних проблем.

Такий досвід є і в Україні. Вже вісім років працює багатoproфільна університетська клініка Одеського національного медичного університету, що була започаткована як пілотний проект. З перших років створення навчального закладу співробітники-клініцисти були залучені до надання медичної допомоги населенню.

З 2004 р. нова багатoproфільна університетська клініка (Центр реконструктивної та відновної медицини) є складовою частиною Одеського медуніверситету. На сьогодні – це потужний лікувально-діагностичний заклад, що імплементує в практику охорони здоров'я найновіші молекулярно-генетичні, високотехнологічні реконструктивні та органозберігаючі хірургічні технології, надає високоспеціалізовану допомогу з дотриманням принципів мінімально інвазивної, реконструктивної та ендоскопічної хірургії.

На базі клініки функціонують шість кафедр університету, що дає змогу не теоретично, а біля ліжка хворого готувати сучасного лікаря, підвищувати кваліфікацію практичних лікарів регіону. До комплексу входять поліклініка, стаціонар на 200 ліжок з вісьмома операційними, консультативне відділення, де консультують провідні фахівці клінічних кафедр, лікувально-допоміжні відділення та лабораторно-діагностичний комплекс.

З 2002 р. в університеті працює ще один унікальний навчально-науково-лікувальний підрозділ – університетська стоматологічна поліклініка, яка надає висококваліфіковану спеціалізовану амбулаторну допомогу населенню Одеської та інших областей України. На її базі працюють п'ять кафедр

стоматологічного факультету. У роботі стоматологічної поліклініки застосовані сучасні методи європейського рівня.

У 2010 р. відкрито Медичний центр дитячого стоматологічного здоров'я – третя університетська клініка, яка дала змогу запровадити новітні технології з ортодонтії та стоматології дитячого віку.

Існування власних університетських клінік аж ніяк не виключає і не підміняє роботу клінічних лікарень, на базі яких розташовані кафедри університетів. В Одеській обласній лікарні, наприклад, кафедри післядипломної освіти розміщені в профільних відділеннях. Співробітники відділення за сумісництвом працюють на кафедрі викладачами, а викладачі виконують лікувальну роботу у відділеннях. Це рентабельно фінансово і дуже ефективно для навчального і наукового процесів. Практики з перших рук отримують нові наукові розробки, а науковці відпрацьовують і коректують свої дослідження» (*Запорожан В. Експеримент завершено. Що далі? // Урядовий кур'єр* (<http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/eksperiment-zaversheno-sho-dali/> **HYPERLINK** “<http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/eksperiment-zaversheno-sho-dali/>” <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/eksperiment-zaversheno-sho-dali/>). – 2012 – 28.01).

Наукові видання

В Україні вийшла друком перша Політична енциклопедія. Книжка побачила світ у Парламентському видавництві. Презентація видання відбулася в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень Національної академії наук України.

Сотні фахівців з різних країн працювали над виданням майже чотири роки. Видання готувалося на базі відділу етнополітології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень Національної академії наук України. Саме тут було створено робочу групу, яка тотально перечитувала всі отримані тексти і робила остаточний вибір на користь того чи іншого автора. Велику попередню роботу провела редакційна колегія. Політична енциклопедія висвітлює такі напрями: методологія і теорія політичних досліджень; політичні мислителі, ідеї, течії; державні та адміністративні інститути, в яких формалізовані владні відносини; політично навантажені соціальні практики в різних країнах та політичні актори; національні та регіональні політичні дослідження.

До підготовки видання залучили вчених з різних країн – України, Росії, Польщі, Франції, Канади, США. Всього близько 300 осіб. Ще одна особливість у роботі з авторами енциклопедії – далеко не всі із запрошених володіли розумінням того, чим насправді є енциклопедичний жанр. Значне місце в енциклопедії відведено українській політичній думці, яка тривалий час була або під заборонаю, або маргіналізована в силу певних (політико-ідеологічних) обставин (*Інформаційне агентство «Регіональні Новини»*

(<http://regionews.com.ua/node/32010>). – 2012. – 13.02).

Наука і влада

Черкаська облдержадміністрація, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького й Черкаський державний технологічний університет домовилися по спільну діяльність у сфері туризму в регіоні, зокрема про створення науково-методичної бази й підготовку кваліфікованих кадрів для галузі.

Підписуючи угоду, перший заступник голови ОДА С.Рябцев зазначив:

«Цей документ дасть змогу підвищити якість туристичних послуг, збільшити туристичний потік до Черкаської області й сприятиме ефективному розвитку економіки області в цілому» (*Нікімін В. До туризму – по-науковому: Угоду про співробітництво в галузі туризму підписали минулої п'ятниці представники обласної влади та провідних черкаських вишів // Черкаський край (HYPERLINK http://www.kray.ck.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1729:2012-01-25-10-49-38&catid=28:2011-11-17-16-04-05&Itemid=54). – 2012. – 25.01).*

Проблеми інформатизації

О. Кобелів, канд. пед. наук, доцент

«Інформаційна аналітика» як дисципліна для підготовки магістрів зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографознавство»

Розглядаються роль, форма й зміст навчальної програми дисципліни «Інформаційна аналітика». Визначаються особливості її викладання на факультеті бібліотекознавства та інформатики Харківської державної академії культури для магістрів зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографознавство».

Ключові слова: інформаційна аналітика, інформаційно-аналітичні технології, навчальна дисципліна, магістри, бібліотекознавство, книгознавство, бібліографознавство.

Проблеми, що постали нині перед БСІ України, вимагають значних змін як у напрямках діяльності бібліотек, так і в методах, і формах підготовки вітчизняних бібліотечно-інформаційних фахівців. При цьому вітчизняна система підготовки бібліотечних кадрів перебуває під одночасним впливом кількох чинників. По-перше, це ті зміни в характері навчання, що відбуваються в контексті глобальних освітніх тенденцій, що одержали назву мегатенденцій. До них належать:

– масовий характер освіти і її безперервність як нова якість;

- значущість освіти як для індивіда, так і для суспільних очікувань і норм;
- орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності;
- адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості;
- орієнтація навчання на особистість, що навчається, забезпечення можливостей її саморозкриття.

По-друге, це специфічні особливості розвитку всієї вітчизняної системи вищої освіти, яка за умов хронічного недофінансування переходить до Болонської системи.

По-третє, це вимоги бібліотечної практики до сучасних фахівців, що приходять працювати в бібліотеку, на які своєчасно повинна реагувати вітчизняна система підготовки бібліотечних кадрів. Зокрема, дедалі більшого значення набуває інформаційно-аналітична діяльність бібліотек, що робить актуальною проблему наданням студентам відповідних знань та навичок, у тому числі й через розробку та запровадження спеціальних навчальних дисциплін.

Інформаційна аналітика в останні роки розглядалася в дослідженнях Г. Гордукалової, П. Конотопова, І. Кузнецова, Ю. Курносова, І. Левкіна, О. Матвієнко, І. Мелюхіна, В. Пархоменка, О. Пархоменка, В. Онопрієнка, Е. Семенюка, Г. Сілкової, Н. Слядневої, М. Сороки, С. Терещенка, М. Тихомирова, В. Чистякова.

Оглядово-аналітична робота як складова аналітико-синтетичної переробки інформації представлена в працях Г. Власової, Т. Зайцевої, Л. Зупарової, Н. Кушнарєнко, В. Лутовинової, А. Тітової, В. Удалової.

Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек висвітлена в працях В. Бондаренко, А. Вітушко, Н. Вітушко, О. Ворошилова, В. Горового, Т. Гранчак, В. Ільганаєвої, С. Кулицького, В. Кушерця, О. Матвієнко, А. Павленко, В. Пальчук. Однак як окрема навчальна дисципліна, інформаційна аналітика у вітчизняних дослідженнях не вивчалася.

Зважаючи на вищенаведене, метою статті є розгляд ролі, форми та змісту навчальної програми дисципліни «Інформаційна аналітика», що викладається на факультеті бібліотекознавства та інформатики Харківської державної академії культури для магістрів зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія».

Відомо, що інформаційно-аналітична діяльність – це особлива сфера людської діяльності, покликана забезпечити інформаційні потреби суспільства за допомогою аналітичних технологій через переробку вихідної інформації й отримання якісно нового знання [4, 6, 7, 9–12, 15, 16]. Інформаційна аналітика виконує насамперед завдання якісно-змістовного перетворення інформації, функціонально перетинаючись у цьому аспекті з науковою (виробництво нового знання) й управлінською (розробка варіантів рішень, сценаріїв) діяльністю [14, с. 15]. При цьому аналітика розглядається як дисципліна, що поєднує три найважливіші компоненти: методологію інформаційно-аналітичної роботи, організаційне забезпечення цього процесу й технолого-методологічне забезпечення розробки та створення

інструментальних засобів для її ведення [7, с. 25].

Інформаційно-аналітична діяльність пронизує всі сфери людської діяльності, проте вирізняється з них своїми цілями, завданнями, засобами та результатами. Створення аналітичних центрів різного рівня, підготовка оглядово-аналітичних документів, у тому числі й бібліотеками, розробка інформаційно-аналітичних технологій зумовили необхідність підготовки фахівців з інформаційної аналітики. «Більше п'яти років зарубіжні фахівці продовжували дискусію з проблеми керування знаннями в бібліотеці. Прихильники глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії зосереджують свої зусилля на переході від інформації до передачі знання про об'єкт запиту, вважаючи такий перехід перспективним для професії в цілому» [1, с. 27]. Тобто інформаційна аналітика розглядається як необхідний «інструмент» для підготовки компетентних відповідей на нетипові запити читачів. Відомо, що в зарубіжних бібліотеках упроваджена посада «менеджер знань». У Росії вже з 2003 р. почалася підготовка фахівців з інформаційно-аналітичної діяльності з кваліфікацією «референт-аналітик» в межах бібліотечної професії.

Тобто дедалі актуальнішою стає організація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек, яка виявляється в таких їх основних функціях як інформаційна й когнітивна. Тому в сучасному бібліотекознавстві спостерігається посилення інтересу до загальних понять інформації, знання та їх аспектів. При цьому, якщо інформаційна функція передбачає введення до обігу та організацію інформаційних ресурсів, доступ до інформації, її поширення й обмін нею, то когнітивна функція переважно забезпечується процесами доступу, аналізом, синтезом і наданням знань, проведенням наукових досліджень бібліотекою. Це пов'язано, по-перше, з тим, що сама соціально-комунікативна діяльність розглядається як реакція на потребу обробляти, зберігати й передавати знання (що завжди було невід'ємним атрибутом людської діяльності), а сутність бібліотечної діяльності полягає в тому, що вона забезпечує доступ до знань; по-друге – з сучасними тенденціями розвитку системи соціальних комунікацій, що в структурно-організаційному плані виявляються в наявності документально-інформаційних і когнітивних структур системи соціальних комунікацій [4–6, 13, 16].

Виходячи з вищенаведеного, курс «Інформаційна аналітика», що викладається в Харківській державній академії культури, розглядається як навчальна дисципліна, що в контексті сучасних досягнень теорії бібліотекознавства та соціальних комунікацій посилює світоглядну й теоретичну професійну підготовку магістрів зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія».

Зокрема, метою зазначеної дисципліни є освоєння методики й технологій інформаційно-аналітичної діяльності. Для її досягнення передбачається вирішення таких завдань:

- опанування знаннями історичних джерел і теоретичних основ інформаційної аналітики;
- закріплення й поглиблення уявлень про методи й прийоми аналізу й

синтезу інформації;

- формування навичок освоєння предметного поля об'єктів, що досліджуються;

- виявлення причинно-наслідкових зв'язків і факторів ризику в розвитку складних явищ бібліотечно-інформаційної сфери;

- забезпечення знаннями з технологічних алгоритмів і типових програмних продуктів для інформаційного аналізу;

- розвиток прогностно-аналітичних здібностей студентів;

- надання студентам практичного досвіду щодо створення оглядово-аналітичних документів.

На основі теоретичних та практичних доробок вітчизняних та зарубіжних фахівців визначено такі вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Передусім, успішне освоєння навчальної дисципліни передбачає самостійну реалізацію майбутніми магістрами основного завдання інформаційного аналітика – створення інформаційно-аналітичної продукції на основі аналізу інформаційних ресурсів певної предметної області. Зазначений аналіз базується на володінні випускником такими видами професійної діяльності: аналітико-синтетичною переробкою інформації, створенням і веденням баз даних, інформаційним моделюванням і діагностикою об'єктів, здатністю об'єднувати процеси інформаційної аналітики в цілісну технологію, керуванням інформаційними ресурсами бібліотечних установ.

Курс інформаційної аналітики майбутніми магістрами факультету бібліотекознавства та інформатики ХДАК вивчається протягом одного (9-го) семестру. На це навчальним планом відводиться 12 лекційних, 20 практичних годин, та самостійна робота. Навчальна дисципліна складається з двох модулів, які містять шість тем, пов'язаних між собою змістовими складовими.

Перший модуль містить три теми, пов'язані з загальними засадами інформаційно-аналітичної діяльності: історичні витоки інформаційно-аналітичної діяльності; інформаційно-аналітична діяльність як галузь інформаційної індустрії; інформаційні потреби в оглядово-аналітичній інформації;

Другий модуль містить три теми, присвячені базовим інформаційно-аналітичним технологіям: інформаційно-аналітичні технології: стан, проблеми, перспективи; інформаційний аналіз: загальна технологічна характеристика; технологія моніторингової діагностики об'єкта.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі усного опитування, перевірки конспектів, тестування, практичних занять.

Опануванню інформаційно-аналітичними технологіями бібліотечними фахівцями сприяє блочно-модульний принцип структурування інформаційно-аналітичних знань, які формують уміння й навички інформаційного аналізу розвивають творчі здібності. Розвиток і поглиблення знань з інформаційної аналітики формує сучасний світогляд, надає знання інноваційного характеру, вміння їх практичного використання під час

вирішення професійних, організаційних та управлінських проблем діяльності БСІ.

Загалом, можна зробити висновок, що зміст курсу «інформаційна аналітика», незважаючи на порівняно невеликий обсяг відведених на нього навчальних годин, розкриває історичні, теоретичні та методологічні основи інформаційно-аналітичної діяльності, інформаційного аналізу й технології моніторингової діагностики об'єкта, надає студентам необхідну сукупність теоретичних і практичних знань з керування інформаційно-аналітичною діяльністю бібліотеки в умовах ринкової економіки. Крім того, враховуючи відому спорідненість інформаційно-аналітичної діяльності з науковою [9, 14], зазначена дисципліна сприяє науковому становленню майбутніх магістрів, що надає підстави вважати за доцільне її введення до навчальних планів підготовки магістрів й інших спеціальностей.

Список використаної літератури

1. Гордукалова Г. Ф. Дорогу осилит идущий: Зачем нужна рубрика информационный анализ? / Г. Ф. Гордукалова // Библиотечное дело. – 2003. – № 2. – С. 27–28.
2. Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації і розвиток бібліотечної діяльності / В. М. Горовий // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Вип. 23 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, – Асоц. б-к України. – К., 2009. – С. 7–25.
3. Зупарова Л. Б. Аналитико-синтетическая переработка информации / Л.Б.Зупарова, Т.А.Зайцева ; под ред. Ю.Н.Столярова. – М. : ФАИР, 2008. – 400 с.
4. Ільганаєва В. О. Аналітика в структурі бібліотечної діяльності / В. О. Ільганаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х. : ХДАК, 2007. – Вип. 23. – С. 109–117.
6. Ільганаєва В. О. Інституалізація соціально-комунікаційної сфери суспільства / В. О. Ільганаєва // Освіта регіону. – 2008. – № 1–2. – С. 148–153.
6. Кобелєв О. М. Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек як складова нової соціально-комунікативної реальності: до постановки проблеми / О. М. Кобелєв // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х. : ХДАК, 2008. – Вип. 23. – С. 77–84.
7. Курносів Ю. В. Аналітика, методологія, технологія і організація інформаційної аналітичної роботи / Ю.В.Курносів, П.Ю.Конотопов. – М. : РУСАКИ, 2004. — 512 с.
8. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К. : Знання, 2004. – 331 с.
9. Мелюхін І. Інформаційно-аналітична діяльність як вона є / І.Мелюхін // Інформаційні ресурси Росії. – 1999. – № 1. – С. 11–14.

10. *Пальчук В.* Особливості розвитку інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек у контексті загальноцивілізаційних соціокультурних трансформацій / В.Пальчук // Наук. пр. Нац.б-ки України ім. В. І. Вернадського, Вип. 26 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – К., 2010. – С. 254–268.
11. *Пархоменко В. Д.* Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності : монографія / В. Д. Пархоменко, О. В. Пархоменко. – К. : УкрІНТЕІ, 2006. – 224 с.
12. *Семенюк Е. П.* Інформаційно-аналітична діяльність у структурі та механізмах соціальної практики / Е. П. Семенюк // Науково-технічна інформація. – 2003. – № 2. – С. 42–44.
13. *Слободяник М. С.* Перспективная модель научной библиотеки / М.С.Слободяник // Інформаційна та культурологічна освіта на зламі тисячоліть : матеріали міжнар. наук. конф. до 70-річчя ХДАК. – Х., 1999. – Ч. 2. – С. 99–105.
14. *Сляднева Н. А.* Информационно-аналитическая деятельность: проблемы и перспективы / Н. А. Сляднева // Информационные ресурсы России. – 2001. – № 2. – С. 14–21.
15. *Сорока М. Б.* Національна система реферування української наукової літератури / М. Б. Сорока ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2002. – 209 с.
16. Социальные коммуникации: теория, методология, деятельность : словарь-справочник / авт.-сост. В.А.Ильганаева. – Х. : КП «Город. Типография», 2009. – 392 с.